

Börzsönyi Helikon

A Spangár András Irodalmi Kör művészeti folyóirata

I. évfolyam 2. szám. 2006. február

Adame Károly: Sárkányok III.

Tartalom:

- 3.-4. o.: *Az intelligens világ;* (Karaffa Gyula írása)
5.-7. o.: *Városaim: Buda;*(Szalai Ferenc sorozatának első része)
9. o.: *Anyának lenni; Piros; Fehér; Zöld;* (Péter Erika versei)
10. o.: *Könyvajánló: Bogdán József könyvéről*
11.-13. o.: *Vélemény: Keresztény vers;* (Fetykó Judit írása Vasadi Péter verséről)
15.-20. o.: *Utolsó ítélet II. rész; Dante pokla;*(Százdi Sztakó Zsolt prózája)
21.-29. o.: *Tanulmány: „Mindig csodára vár szívünk”;* (Pintér Krisztina írásának II. része)
31. o.: *Létem rétjei;* (Pogány Zoltán verse)
32. o.: *Anikó levelesládájából II.: Krím félszigeten nagygizi;* (H.Túri Klára írása)
33.-45. o.: *Helytörténet: Anekdoták Szentgyörgyi Istvánról;* (Végh József írása)
47.-50. o.: *A 143. vizsga;* (Cegléd József prózája)
51.-53. o.: *Bemutatjuk: Egry Artúr* versei
55. o.: *A tehén élete; Csillagok óre;* (Szávai Attila két prózája)
56.-58. o.: *Hírek*
59. o.: *E havi szerzőink; Impresszum;*

Lapszámunk képei:

Februári számunkat a Pataki általános iskolában tanító, Érsekvadkerten élő fiatal tanár-festő, *Adame Károly* művei díszítik. Ezúton mondok köszönetet a rajzok, grafikák, festmények közlésének engedélyezéséért. *(A Szerk.)*

Címlapon: *Sárkányok III.* (vegyes technika)

4. o.: *A Sárkányok sorozatból* (ceruzarajz)
7. o.: *Önarcképek* (számítógépes grafika)
8. o.: *Sárkányok II.* (ceruzarajz)
14. o.: *Csata* (olaj, farost)
20. o.: *Sárkányok I.* (számítógépes grafika)
30. o.: *Sámson & Delilah* (olaj, farost)
32. o.: *Portré* (olaj, farost)
46. o.: *Tanítások* (olaj, farost)
54. o.: *Szellő* (olaj, farost)

A hátsó borítón: *Dzsinn* (számítógépes grafika)

Az intelligens világ...

Valamikor... gyerekkoromban odahaza szóba sem kerültek *bizonyos dolgok*. Akárhogy is töröm a fejem, nem emlékszem arra, hogy beszélgettünk volna politikáról, úrutazásról, lombikbébiről, háborúról, terrorizmusról, bátorság-napi felvonulásról, Budapest-parádéről, és sorolhatnám még tovább. Többször szóba került viszont, *mi lesz velünk*, ha kifogy a zöldség a kertben ásott veremből, *mi lesz*, ha apám keresetét nem tudja pótolni anyám, és nem lesz ruha, cipő, étel, könyv, (már akkor is sokat könyörögtem ki erre a „*fölösleges úri passziómra*”) ha a növéremet nem alkalmazzák tovább, (14 éves volt, de nem volt még kérdés a *gyerekmunka*) és az ő fizetése is kiesik a *családi költségvetésből*, ha akkora hó esik, hogy nem tudunk átgyalogolni a szomszéd faluba a rokonokhoz, ha megbetegszik a disznó az ólban és nem lesz mit a bődönbe tölteni, füstre akasztani télvíznek idején. Tudom, a *szabad, kultúrált világban* ezek a témák (a fentebbiek is) már akkor elevenen befolyásolták a hétköznapokat. Tudom, úgy tűnhet az utóbbi felsorolásból, mintha életünk csak az *anyagiakról* szólt volna. Vannak *élethelyzetek*, mikor az egyes ember *látótere* beszűkül, de gondolkodása akkor is csak az *életéről* szól, mert az élet a *túlélés*, a *folytonosság*, a holnapi nap *lehetősége* akkor, amikor valós, vagy mesterségesen felállított *korlátok* falai között lépked. Nehogy azt higgyék, az ilyen ember nem kultúrált, okos, belátó, hogy az ilyen ember cél nélküli. Csak annyi a különbség közte, és a mostani felfogás szerinti *modern ember* között, hogy az „*életkorlátok*” falai szabta úton lassabban lépked. Ha pipázni látok egy ráncos arcú öregembert a háza verandáján, tudom, az életet éli éppen. És ő is, az ilyenek is fenntartói a *társadalomnak*, ők is egy-egy mozzanattal, mozdulattal előrébb vitték, viszik azt a bizonyos közös szekeret. Őrizték a *hagyományokat*, megtartották az *írott*, vagy *szóbeli erkölcsi szabályokat*, a közösségeinket életben tartva átadtak minden fontos *tudást*, ami csak

kell, hogy egy gyerekem *tisztességes*, és *becsületes* felnőtté váljék. Talán az *igényeik* kicsik voltak, de nem voltak igénytelenek. Sőt! Ha végig az ő elképzeléseik szerint alakulna a világ sora, nem biztos, hogy ott tartanánk, ahol jelenleg tartunk.

Hol tartunk tehát?... Igaz az, hogy *emberi kultúránk* az *anyagi-technikai fejlődés* ellenére sem haladt elébb? Hogy hiábavalóak a könyvek, a tudás, ugyanazokat a *meddő köröket* futjuk végig *generációról generációra*? Nézőpont kérdése csupán. Ha azt vesszük alapul, (és az ember csakis *saját világának határai* között tud gondolkodni) hogy száz évvel ezelőtt még egy jobb hintó is feltűnő volt, hogy a vasutat, a mozdonyt az *ördög* szekerének tartották, hogy elképzelhetetlen volt (illetve csakis elképzelhető) a szabad szárnyalás a felhők fölött, akkor nagyot haladt előre a „világ”. Ám, ha a *közösségtudat*, az erkölcs, a *társadalom felépítése*, a *család*, az egyes emberek *kapcsolatrendszere* a szemlélődés tárgya, azt kell mondanunk, hogy egyre *mélyebbre* zuhanunk. Nem lehet indok az, hogy régebben is ugyanígy éltünk, ugyanennyi háború, betegség, bűnözés volt, mára csak az *emberiség létszámának arányában* nőttek ezek a *rossz dolgok*, és nem lehet indok az sem, hogy mindig minden megtörtént már, csak az *információ* nem jutott el ennyire szabadon az emberekhez. Ez egyszerűen nem igaz! A technikai fejlődés *áldást* jelent az ember hétköznapi életének alakításához. Ugyanakkor a fejlődés az emberiség, emberiség rákfenéjévé válik akkor, amikor kialakítja az egyénben a másokat és a *tulajdont* tiszteletben nem tartó *szertési vágyat*. Szinte minden „*bűn*” (csak azért teszem idézőjelbe, mert bár mindenkinek mást jelent ez a szó, igenis *objektív értelmezése* van) erre vezethető vissza. Mára elfogadottakká váltak a *zárt ajtók*. Mindenki elbújik mögéjük, emberi kapcsolatainak ápolásával nem törődve.

Önzökké váltunk, olyanokká, akik saját sikereinek sem tudnak igazán örülni, nem-hogy a másokéinak! Ha már megszereztünk valamit, akár a gyerekek,

elbújunk házunk, szobánk sötétjébe, hogy szerzeményünk *csak nekünk* csillogjon, hogy fényessége csak nekünk ragyogjon. Ezt tesszük a hittel is, *átfestve* Jézus képét, a hitet, a parancsolatokat *saját hasonlóságunkra*. Ugyanígy teszünk legközelebbi hozzátartozóinkkal, rokonainkkal is. És ha az nem alakul hozzánk, mehet. Nem csoda hát, ha a család fogalma *átalakult*, a nagycsalád fogalma *kikopott* kifejezéseink közül. A válás, a házastársak különválása is a legtisztább *önzőség* következménye. Ha már öregszik a másik, legszívesebben *lecserélnénk* (és le is cseréljük) egy frissebbre, fiatalabbra, csinosabbra. Közben saját tokánkat, úszóguminkat, impotenciánkat (*szellemi, testi*), ferdüléseinket észre sem vesszük. Vagy ha igen, nem veszünk róla tudomást. A legkisebb problémák kezelésére is kezdünk alkalmatlanokká válni, és ha nem találjuk azonnal a sikeres megoldás lehetőségét, *mindent-akarásunkban* magunk ellen fordulunk.

A külvilág ingereihez alakulunk, *hasonulni* akarunk sztárokhhoz, politikusokhoz, főnökeinkhez, a szomszédhoz, csak magunkhoz nem. Csak saját arcunk látványától félünk igazán, holott ugyanolyanok vagyunk mi is, mint bárki más. A *külvilág már nem rettent senkit*, mert mindig máshol hálnak, máshol van árvíz, tornádó, földrengés, katasztrófa, mindig más hal meg, nem mi. Épp ezért, és éppen így eltűnjük, hogy *csak történjenek velünk a dolgok*, viszonylagos, labilis lett mára minden.

Az intelligens világban az intelligens ember semmiféle kötöttséget, szabályt, törvényt nem tűr maga fölött. *Magányos farkasokként* járjuk az utcákat, néha rá-mordulva egy szembejövő magányos farkasra, aztán folytatjuk bolyongásunkat.

Így van ez az irodalomban is, ahol tán' holnapra elérjük, hogy az eddig *klasszikusnak* számító költőinket maradinak, semmitmondónak, fűzfapoétának, gyáva, de hiú senkiknek nevezzük, vagy ha más „fogást nem találunk rajtuk”, hát származásukat nézve *megkérdőjelezzük*

hovatartozásukat. Észre sem vesszük, hogy *saját létünk jogosultságát is megkérdőjelezzük* ezzel.

Ma nem ildomos a költőnek *hazáról, hazaszeretetről*, erkölcsi tanításról, szépségről verselni. Vagy ha megteszi, vállalnia kell, hogy (ha az Olvasó nem is!) esetleg *kinevetik*, bizonyos helyekről *kiközösítik*, nem jelentetik meg, *nem fogadja be egy akol* sem. Mi a hivatkozási alap erre? A „*szakma*”. És annak jelenlegi cél nélkülisége, ars-poeticátlansága, mondani-valójának (sokszor teljes) hiánya.

Ami volt, elmúlt. Ami megtörtént, újra nem élhető.

Ideje lenne a *múlt* hibáit, a *jelen* értékeit felismerni, s a *jövő* felé tekinteni!

2006. február 8.

Karaffa Gyula

A **Sárkányok** sorozatból (*ceruzarajz*)

Szalai Ferenc

Városaim:

Buda

Márai Sándor szerint Budán lakni vilg nézet. Én itt születtem. Számomra a Budáról-el-nem költözés a világnézet. Ez nem Pestet minősíti. Állj, most füllenttem! De, Pestet minősíti. Helyesebben érzelmi viszonyomat az ikervároshoz.

Kisgyermekként, ha első emeleti ablakunkból kinéztem, a Déli pályaudvar kavargó forgataga volt a panorámám. Nem a mai üvegcsarnok előtt álltak meg a szerelvények. Annak helyén mozdonyfordító korong volt. A vígan pöfékelő, bondor fekete, vagy fehér füstöt eregető mozdonyok háttere a *k.u.k.* világból örökölt sárga állomásépület volt. Mint minden gyereket, engem is a hatalmas fekete gépek érdekelték a legjobban. Ezek röpítettek Nagykanizsára, édesanyám nagynénjéhez vendégségbe. Ezek még füstöt okádtak, és szikrát szórtak. Nem is volt szabad menetiránnyal szemben kinézni a kocsiból, nehogy a szemembe vágódjon valami égő koromszem. A pályaudvaron álló mozdonyok vékony, sínhez közeli csövéből víz folyt. Láthattam, hogy a vonat is szokott pisilni. Később serény munka kezdődött. A mozdonyfordítót felszámolták, a pályaudvar elé hatalmas gödröt robbantottak. Ebből lett a mai aluljáró. Egyre növekedett egy üvegkocka, amelyet a hetvenes években üvegcsíkká bővítettek. Ez a mai várócsarnok. Már gimnázium után voltam, amikor beteljesedett a régi épület sorsa. Segéd munkásként épp ebédért mentem egy kis teherautón a közeli irodaház részére a Velence étterembe. Ennek helyén ma Pizza Hut van. Tehát épp a badellákat emelgettük, amikor robbanást hallottam. Porfelhő kavargott, és mire elült, téglahegy jelölte, hol állt a régi épület. Nagyon fájt ez az élmény. Kisiskolásként napközi helyett hányszor csavarogtam tövében vagy a vá-

gányok mentén! Ott láthattam a falához építve a szovjet csodát: az első ital automata. Ez egy akkora doboz volt, mint amelyekből manapság leves, tea vagy kávé folyatható. Volt egy kerek tálcája, amelyre az örökké ott álló egyazon üveg poharat fejjel lefelé kellett borítani. Ha ezután megnyomtuk a tetejét, egy alulról jövő vízrózsa "elmosogatott". Utána a poharat megfordítottuk, és néhány fillérért valami porból oldott szörp csurgott bele. A soron következő ugyanazt a poharat használta, majd a következő is, egészen addig, míg a pohár el nem tört, vagy el nem lopták. Egyszer egy kis, 375-ösön utazhattam a Márvány utcai hidacskáig. Sőt, adagolhattam a gőzt, és sípolhattam is. Aztán a gőzmozdonyok szépen lassan kihaltak. Kassák Lajos, az igazi munkásíró, az *Egy ember élete* című önéletrajzi művében csodálatosan mutatja be egy mozdonyjavító műhely világát. Mikor ezt 17 évesen olvastam, romantikus hevületemben közel fél évig mozdony szerelő szerettem volna lenni. Nemrég egy antikváriumban megláttam egy gyönyörű rajzot. Toncz Tibor grafikája a húszas években készült, és egy mozdonyjavító műhelyt ábrázolt... Ma is bánom, hogy nem vettem meg.

Nagyon sok utcát láttam életemben, így bátran kijelenthetem: a budai Városmajor utca nem szép. De nekem a világon a legkedvesebb. Nekem magát Budát jelenti. A Csaba utcáig nyolc éven át naponta végigjártam kétszer: iskolába menet és iskolából jövet. Kérem az olvasót, tartson most velem. A Kékgolyó utcától indulva rögtön egy modern ház magasodik. Ott lakott egy ma is ismert popzenész, ezért arra a házra úgy néztünk, mint egy valószínűs kegyhelyre. Kapuját alacsonyra nyírott bokorsorral szegélyezett kertecskén át lehet megközelíteni. Ott áll egy szobor: aranyos színű kisfiú, aki a horgot igyekszik kivenni a kifogott hal szájából. Igazi horrorként járta át lelkemet, amikor megtudtam, hogy a fiú fülét gonosz nagyfiúk lefűrészelték. Mintha a velem kortárs fiúcskát élőben hasogatták volna. Nem is mentem sokáig azon az oldalon, nehogy a

rémületes hiányt lássam! Osztálytársaimnak mintegy a fele lakott az iskoláig vezető úton. Mikorra mindenkit végiglátogattam, igazán változatos enteriőröket fényképezhettem az agyamba: a hatvanas években zárt ajtók mögött rejtegetett polgári világot, modern Varia bútorokkal igazolt korszerűséget, József Attila verseinek világára emlékeztető nyomort. Mindez persze csak felnőtt koromban lett tudatos. Gyerekként a változatosság tetszett. Ezen a rövid sétán láthatunk száz éves polgári házat, külön neogótikus épületet, sőt valóságos kastélyt is. Ma az osztrák követség van abban az ősfás kastélyparkban és kastélyban, amelynek udvara, cseresznyefái, elvadult kertje a gyerekkor tündéri helyszíne volt. Az akkor omladozó vakolatú óriási épület apró ketrecekre osztott belső terében laktak a cimborák. Az egykori nagyterem már felismerhetetlen volt: válaszfalak szabdalták társbérletekre.

Az utca ismert egyénisége volt egy apró termetű idős hölgy, aki kifehéredett pofájú öreg tascóját sétáltatta. Férje nevét házukon emléktábla őrzi: Glatz Oszkár festőművész. A művészvilág másik képviselője volt egy sarki apró műteremben vázlatait alkotó szobrász, akinek a neve ott díszelgett a bejárat mellett: Mikus Sándor. Évtizedekkel később tudatosítottam, hogy ablakán belesve a Sztálin-szobor alkotóját láttam ott serénykedni. Később kutyaeleség elosztó nyílt a szomszédjában, azaz a kastélyhoz felvezető út őrbódéjában. Faládákból undorító töpörtyűfélét mértek barna papírzacskóba.

Ja, a Városmajor utcában mintegy élő anakronizmus, istálló is volt egy barna lovacskával. A fogatos kikanyarodott az akkor még macskaköves Alkotás utcára, és szódát vitt a közeli zöldséges boltokba. Egy ideig csak a Csaba utcáig ért nekem a Városmajor utca, de egyszer csak két évre bezárták az iskolánkat felújítás miatt. Átmenetileg a János kórházhoz közeli Városmajori Általános Iskolába jártunk. A szomszédvárhoz! Ekkor ugyan korábban kellett kelni, de megismerhettem a hosszabbik szakaszt is.

Igaz, a 42-es házat évente megkoszorúztuk, mert ott alakult meg a Kommunisták Magyarországi Pártja. Emlékszoba nem volt, mert Kelen Jolán néni, az egyik alapító özvegye még élt. Illetve, hogy is van az alapítással? Kelen József mérnök, aki a Kelenföldi Hőerőműben dolgozott, az alapítás idején nem volt ott, csak a kéglit adta kölcsön. Aztán volt olyan vélemény is, hogy a párt a Visegrádi utcában alakult meg. Versengett is egy ideig a budai Városmajor utca, és Kádár János 13. kerületének Visegrádi utcája... Bizony isten nem tudom, hogy mi az igazság!... Lengyel József és Kassák Lajos az utóbbira utal regényében. Ma úgy látom, egye fene! Győztek a Visegrádi utcaiak...

A szecessziós, magas bérház udvarán aprócska műkövár áll, kapualjából pedig egy pékműhely nyílt. Orromban még az onnan kiáradó illat! Ez a ház kertszomszédja a méltatlanul elhanyagolt Barabás-villának. Barabás Miklós festőművész klasszicista házából átmeneti szállást alakítottak ki. A kert és az épület ma is halálán van...

A történelem gyalog érkezik mindenki életébe, csak vár türelemmel, majd megszólít. Ahogy az iskolából hazatérő fiúkat is mindig beszélgetésre bírta egy öreg hadastyán. Remegő hangon beszélt az első háborúról, és egy bekeretezett fotót mutatott a Szent György hadihajóról, amelyen ő is szolgált. Az első és második világháborús hőseinket lenéző gügyögéssel csak áldozatként említették a kor tankönyvei. A jeles szerzők érdeme, ha nem gyalázták a magyar hadtörténet dicső lapjaira való katonák emlékét. Nem a háború volt dicső, de a katonáink a helyükön megtették, ami az emberi erőfeszítésen túl is megtehető volt. Mivel minden családban volt valaki, az akkori nagyszülők nemzedéke, aki személyesen tudott beszámolni a frontról, az újabb generáció agyát nem sikerült teljesen simára gyalulni. És ahol már nem éltek a nagypapák, ott pótolta a szót az öreg matróz, vagy Hergovics Jenő bácsi, aki a Hollósy Simon park őre volt. A sovány, fogatlan öreg az ámuldozó

gimnazistáknak szűrős botjával bemutatta a rohamot. Visszafiatalodott, és úgy szorította a kampósbotot, mint egykor a puskát. Aztán persze feledhetetlen tanácsokat is osztogatott a nemi beteg nők felismerésének legbiztosabb módszeréről, de ennek részletezésétől eltekintek. E másik budai negyedből térjünk vissza a Városmajor utcába. A szívkórházban kezelték a nagyapámat, ezért ez az épület amolyan szentélye volt szememben a gyógyulásnak. Később tudtam meg, hogy Ady Endre ott fogalmazta az Elbocsátó szép üzenetet. A kórházzal szemben álló iskola Kós Károly munkája. Szép, kiegyensúlyozott, erdélyi stílusú épület. Ha idáig követett az olvasó, ígérem, hamarosan megpihenhet.

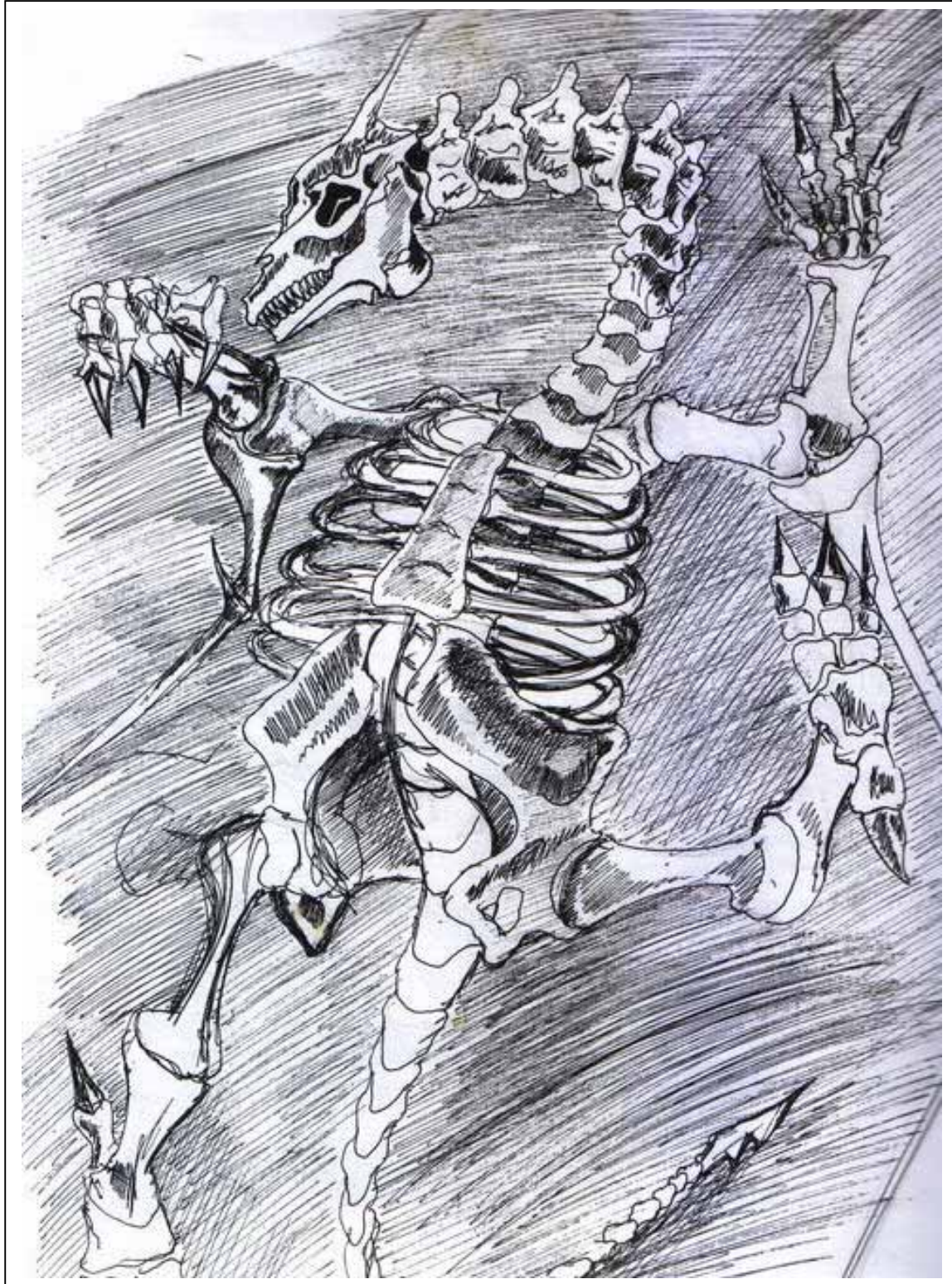
A János kórház felé már csak az egykori kertészeti terület és a klinkertéglás egykori vámházépület érdemel említést. Illetve egy olyan földszintes ház, amelyben szeretetothon van. Jó, hogy ott olvasható ez a tény magyarul a bejáratnál, mert a többi szóból bizony semmit sem értettem. Csupa "ch" meg "sh". Akkor még buzgó úttörőként egyből segítő örsöt akartam szervezni. A bejáratnál nagyon kedvesen adták tudtomra, hogy erre nincs szükségük. A Chevra Kadisha máshonnan kapja a segítséget. Hát, ebből sem sokat értettem akkor, de azért mindig eszembe jut a dolog, ha arra sétálok.

Tudom, hogy Buda sokkal nagyobb, gazdagabb vidék. De az én Budám egy pályaudvar és egy utca révén is megismerhető.

*(A Szerző **Városaim...** sorozatának következő darabja márciusi számunkban várható. A szerk.)*

Önarcképek *(számítógépes grafika)*

Sárkányok (II.) *(ceruzarajz)*

Péter Erika

Anyának lenni

Anyának lenni, - azt jelenti:
hiúz-szemmel nézni a világot,
vizsla-orral érezni a szagot,
delfin-füllel hallani a hangot,
kanca-nyelvvel kóstolni az ízeket,
bivaly-tüdővel szívni levegőt,
oroszlán-szívvvel pumpálni
az erekbe a vért,
őz-lábbal futni,
nyúlként aludni,
macskaként bújni!
Őrizni apró tárgyakat,
-lehet az emlékkönyv,
érdemrend,
sárga cédula.
Csókolni kedves holmikat,
legyen bár fészület,
zászló,
jéghideg bilincs.
Imádni a termést,
akkor is, ha
vadalma,
vadkörte,
zamatos, szaftos,
éretlen, fanyar,
de mégis –
méhednek
gyümölcse!

(1989)

1. Piros

Piros az érett paprika,
a menyecskeruha,
piros a cseresznye,
a hónapos retek,
pirosak a himlőhelyek,
piros a naptárban az ünnep,
piros a malac, amit sütnek,
piros a Mikulás ruhája,
és a tilosat jelző lámpa,
piros volt a vörös csillag,
piros a torok, ha begyullad,
piros a szél előtti alkony,
piros a szégyenpír az arcon.

2. Fehér

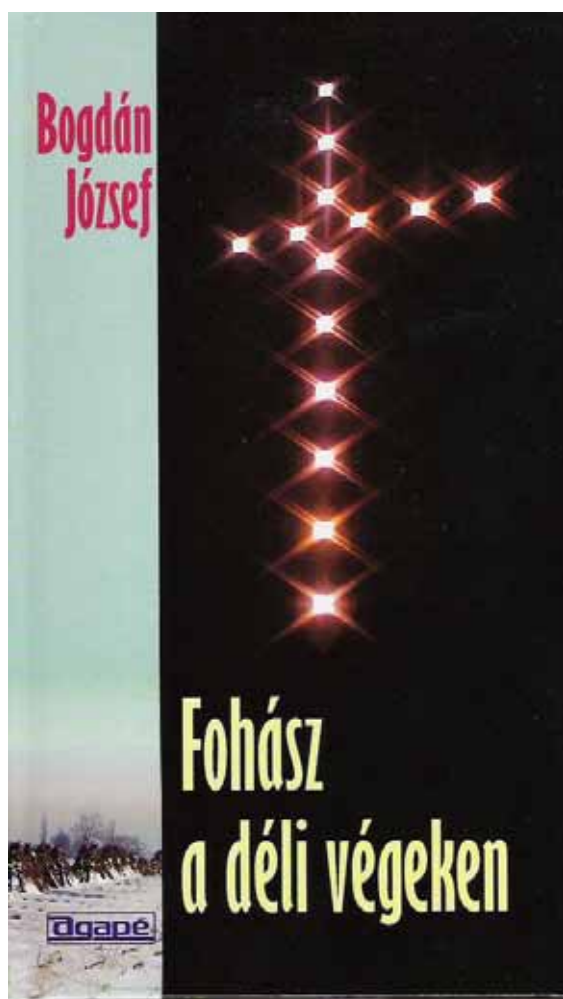
Fehér a hó, ha frissen hullik,
fehér a haj, ha az idő múlik,
fehér a zúzmarás faág,
fehér az erdei gyöngyvirág,
fehér a gyermekláncfü nedve,
fehér a sarki jegesmedve,
fehér a friss kenyér béle,
fehér a főtt tojásfehérje,
fehér színű a tenger habja,
fehér Picasso galambja,
fehér kutya a komondor,
fehér a smink a bohócon,
fehér a kórházi lepedő,
s fehér, fehér a szemfedő.

3. Zöld

Zöld a pálma, a penész,
zöld a sóskafőzelék,
zöld a fenyő örökösen,
a zöld tea törökösen,
zöldszínű a postástáska,
zöld a vadászok kabátja,
zöld az abszint, az epe,
térképen a síkság jele,
zöld a szentjánosbogár,
víz színén a békanyál,
zöld a kivi belseje,
zöld a mütők falszíne,
zöld a fűrgé pannongyík,
s magyar zászlón lenn a csík.

(2005)

Könyvajánló

Az újvidéki *Agapé Könyvkiadó* jelentette meg a katolikus pap-költő legújabb verseskötetét. Bogdán József verseivel több hívet szerez a hitnek, mint száz, hivatásába és hitvallásába belefáradt tanító, lelkész. Úgy mai, hogy az évezredek értékeit, a folytatólágosságot képviseli, mégis, úgy modern, hogy aktuális problémákról beszél, saját életének problémáiról, lelki gondozottjai, és szkebb hazája hétköznapijairól, mai nyelven. Talán első olvasatra furcsák az ilyen versek „egy paptól”. Még akár fel is hördülhetnénk, ha felületesen olvasnánk Bogdánt, akár szentségtörőnek is kikiáltanánk első indulatunkban. (Persze csak azok tehetnék ezt jogosan, akik tudják egyáltalán, mi is az a *szentség*.) Ám ez az

érzés csak az első versének végéig tarthat, a második már barátságosabb, a harmadik már egyenesen kedves, a sokadik verssel pedig egy új barátot kapunk Istentől. Mondhatnám, hogy „atyailag” szól hozánk Bogdán, de kötetére nem ez a jellemző. Inkább saját magát is, mint fiút mutatja be. Olyan megértő szeretettel teszi ezt, ahogy szeretni csak az tud, aki közülünk való, aki nem csak „beszéli a szavakat”, de át is éli azokat. Sok versben bepillantást nyerünk a papi hivatás mindennapjaiba, a déli végek magyar lelkéit istápoló, egyben-tartó vallás szükségességébe.

A kötet 500 forint plusz postaköltség áron megrendelhető a szeged@agape.hu címen.

(A szerk.)

Bogdán József 1956 január 12-én született Zentán. Az általános iskolát Magyarkanizsán és Nagybecskerekén végezte. 1972-ben beiratkozott a szabadkai Szent Pálról elnevezett klasszikus egyházi gimnáziumba, ahol 1976-ban leérettségizett. Teológiai és filozófiai tanulmányait a szlovéniai Diakovóron fejezte be és Nagybecskerekén msgr. Jung Tamás címzetes püspök 1983-ban pappá szentelte. Három évig segédlelkészként működött Nagybecskerekén, ahonnan egy ideig ellátta Tordát és Opávát is. Később Opáva helybenlakó plébánosa lett. Rövid ideig Tárcsó és Kevevára plébánosa is volt. 1988-ban került Egyházaskérre mint a falu első helybenlakó lelképáosztora. Innen látja el a feketetői, a kanizsamonostori és a homokrévi híveket is. 1992-ben püspöke rábízta még Oroszlámos, Majdán és Rábé falvainak a lelki gondozását is. Msgr. Huzsvár László nagybecskereki püspök törökkanizsai plébánosnak nevezi ki, azzal, hogy ellátja Szerbkeresztúrt, Gyálát, Firityházát, Oroszlámot, Majdánt, Rábét és Egyházaskért is.

Hat verseskönyve jelent meg eddig. Tagja a Magyar Írószövetségnek és a Szent György Lovagrendnek. 2000-ben Szenteleky Kornél irodalmi díjjal tüntették ki.

Vélemény

Vasadi Péter:

Keresztény vers

*járok Benned, köves ligetben
nagynehezen itt is születtem
sziklád tövén egy szakadékban
melyben sötét és ferde fény van
s látok, mint siket, élesebben
szótlanságomat megszerettem
elvetted tőlem, szókat adtál
gyümölcsessel púpozott agyagtál
vagyok, erős és oly törekeny
vérem szívárog repedésen
liános erdő, Te, suhogva
körülcsavarsz, de angyalodra
bízod esetlen tántorgásom
tündöklése a földre rányom
mondom mégis beszédem bátran
magam mögé sok rosszat hánytam
odavalók!, súgod nevetve
a rossz a semmi, bárki tette
igen, de égek, pörkös, látod
a bőröm!, jó nagyot kiáltok
visszhangja jön, fénykórust hallok:
ne végy a szádba kócot, langyot
kinek bár páncélajtón zörget
a mélyből mégis felköszönnek
megvalló düh tör ki belőlem
s kaszálok kézzel lábbal körben
tánc ez, talán a Dávid tánca*

*aranyban, sebbel koronázva
nem fáradok, egy szent fasorban
gyökerek között botladoztam
s kosárra lestem, benne kendő
elrejtve Most-ban a Jövendő
kehelyben Véred, tálkán a Test:
ihass, ehess;
te választasz, de én talállak
jó gazdájára boldog állat
fölszikkasztunk, mint két elem
agóniád az életem*

Vasadi Péter: *A zendülés vízszaga*
Bp., 2002, Széphalom Könyvműhely

Keresztény vers

mondja a cím, és azonnal ünnepi, templomi hangulat veszi körül a szavakat. Sugall valamit, amit még kereszténynek, keresztény család gyermekének is nehéz megfogalmazni: mi is a keresztény ember, mi a keresztény vers. Többszöri elolvasás után, napok múlva egyre csak visszahív, mindig újat mond ez a harmincnégy sor. Meg-megállok egy résznél, és ismét bővebb értelme van.

Az első két szó „járok Benned”, nemcsak az Isten mindenhol jelenlétére utal, hanem arra a lelki kapcsolatra, mely során a költő hitét, vallását éli, s Isten mindent betöltő nagyságában érzi magát. A felsorolásszerűen

következő gondolatok a költő kereszténnyé válását mutatják meg, mely nem azt mondja; keresztény volt apám, anyám, hát engem is megkereszteltek — bár ez természetes, nem is gondolok arra, hogy nem így történt —, hanem azt, ahogy egy megkeresztelt ember, egy férfi lelke kereszténnyé válik. A liget, melyben megszületett, és a szikla, lehetett valóságos természeti környezet; a költő fizikai születésének helye, elmélkedéseinek színtere; de lehet a Golgota egy sziklája, a megkísértés sziklája, (vagy akár ezek együttes ötvözete), mely alatt a fény nem ragyog, mégis a születés (a lelki megszületés) során nyert látás oly éles, hogy a lélek szemei sötétségen túl érzékelnek. A csendes, (hitéről) szótlán embertől elveszi az Úr a hallgatást. Valószínűleg nem a mindennapi beszéd hiányzik, hanem a lélek felismeréséből fakadó, a hitben megvilágosodó elme hangjai nyílnak meg. Hasonlatossá válik Vasadi Péter egy, az ősi anyagból készült, a lélek gyümölcseivel megrakott gazdag és törekeny tálhoz, melyet a kemény, munkában megfáradt kézhez készítenek, mégis törekeny. Körülveszi teremtője, anyala; s képessé lesz lelki és valós beszédéből kiválogatni a rosszat; érzi az isteni hangot: „odavalók!, sűgod nevetve”. És ez a megélt Isten vidám, nevet.

Éget a hit, éget a felismerés, a megszólalás, a rossz dolgok maga mögé hányása. Kiáltására fénykórus válaszol, mely megerősíti: „ne végy a szádba kócot, langyot”, s bár

kopog áthatolhatatlan ajtón, lentről felkőszönnek neki.

„s kaszállok kézzel lábbal körben / tánc ez, talán a Dávid tánca” — folytatódik a vers. Mert van olyan ihletett pillanat, van a hitnek olyan foka, mikor kevés a néma áhítat, a térdelés, az ima, meg kell az egész embernek mozdulni, minden porcikájában, hangját kiereztve, akár indulatosan, de hitét meg kell mutatni, el kell mondani, és elindulni botladozva, míg talál valamit. Ebben a testi, lelki mozgásban, indulatban van az a jelképes kosár, amiben egyszerre van a jelen és a jövő. A felismerés, hogy „elrejtve Most-ban a Jövendő”. Az időbeliség annyira emberi fogalmi. Egyik nem létezhet a másik nélkül. Visszhatnak egymásra. Az ember egyéni „mostja” hat jövendőjére, és az egyén mostból következő jövendője mindenki jövendőjét színezi. A képet a két szín alatti áldozás zárja le: „kehelyben Véred, tálkán a Test: / ihass, ehess;” — és itt megjelenek az összetartozó szavak sorát egyértelművé tevő írásjelek. És folytatódnak. (Előzőleg felvillan a vér, „vérem szivárog repedésen”) Itt semmi bizonytalanság nem marad, a megvallott hit, érzés, az Istenben élő férfi, a szeretetben fürdő keresztény ember hitének megélését olvashatjuk.

A *Keresztény vers* utolsó hét sora önállóan is megállna. Olyan a hangulat, mely akár indíthatná a verset, és a kezdő sorok eztán következhetnének. „te választasz,” mondja a költő; választja vele együtt az Úr mindannyiunkat, akár felismerjük, hogy vá-

lasztva vagyunk, akár nem, vagy akár tagadjuk. Az a hitbeli ajándék, amelyről eztán tesz vallomást Vasadi Péter, kevés embernek adatik meg, még a hívó, templomjárók között is: „de én talállak”. A megtalálás, a látás, a szavakra nyílás, a lelki gyümölcsökkel teli tál; mely erős, elbírja a lelki gyümölcsöket, törekeny; mert nagy ez a felismert és vállalt megrakottság; a testet-lelket igénybevevő tánc, a végső felismerések a hitében élő, hitével sokat foglalkozó, önmagával a hit megélésnek módjával viaskodó ember ajándékai. „felszikrázunk, mint két elem / agóniád az életem” — ezekkel a szavakkal fejeződik be a *Keresztény vers*. Agónia – élet. És ezzel kezdődik. Minden, ami a keresztény embert kereszténnyé teszi, ezzel az agóniával kezdődik, — agónia, kereszthalál nélkül nincs megváltás, nincs kereszténység, keresztény ember — és a felismerés felszikrázásával válik valódi, teljesség felé törekvő hitté.

Egyes részeit értelmezve, a vers végső sorait sokszor elolvasva, lassan már majdnem kívülről megtanulva a *Keresztény verset*, még ennél is több gondolatot sugallnak a sorok. Köves liget, liánok, gyökerek közt az olvasó gondolataiban megragadnak Vasadi Péter felismerései, és elindítanak valami belső rezgést. Talán én is felkiáltok, vagy táncolni fogok, ha megértem, és megélem azt, amit a költő: „járok Benned”.

*

Vasadi Péter 1926. június 1-jén született Újpesten. Nagyváradon, majd 1944-től a Bajországi Thaldorfban hadapródiskolába járt. Világháborús katonáskodása nyomasztó emlékeiből elbeszéléseket is írt. 1947–49-ben bőrkereskedő tanonc Budapesten. 1948-ban esti tagozaton érettségizett. 1951-ben diplomát szerzett az ELTE magyar–német szakán, közben műszaki rajzoló, segédmunkás volt. 1952-től a Közlekedési Vállalat tervezési csoportvezetője. 1967-től az Új Ember és a Vigília munkatársa.

Díjai: József Attia-díjas, 1991, Füst Milán-díjas 1996.

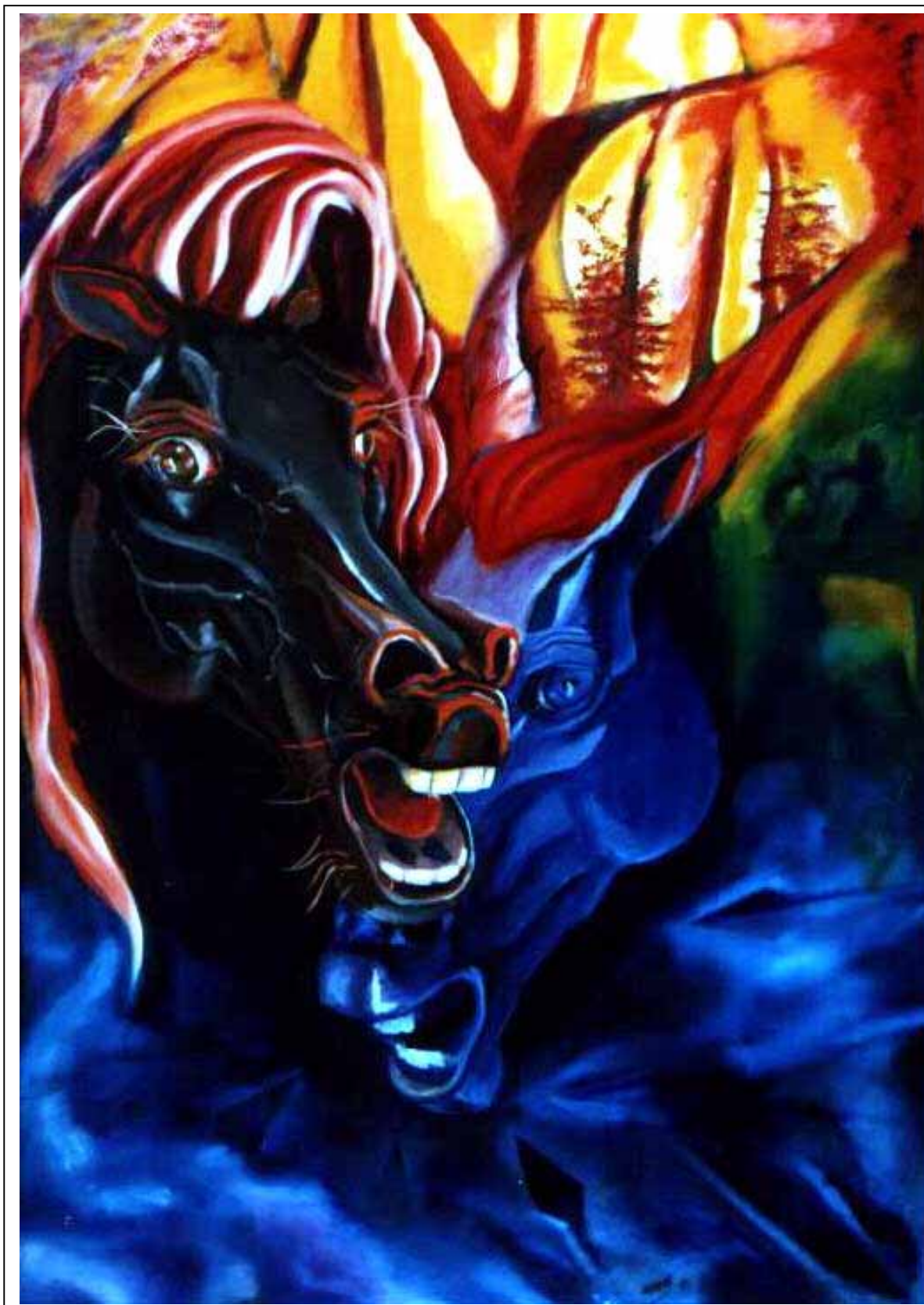
A magunk kenyerén című antológiában jelentkezett 1972-ben.

Az „elvont tárgyiasság” versalkotó módszerét követi. Transzcendens fogantatású költészete az irgalom, a szeretet, az emberség esélyeit kutatja.

Számos kötete jelent meg, ezekből néhány: *Jelentés Babylonból* 1974, *Hó és madarak* 1982, *Fahíd* 1990, „*A szív szüntelen mormolása*” 1991 (levélregény), *A viola hatalma* 1995, *Különben szétesik* (esszék) 1996, *Üdvösség ideje* (esszék) 1998, *A zendülés vízszaga* 2002

2006-02-26

Fetykó Judit

Csata (olaj, farost)

Százdi Sztakó Zsolt

Utolsó ítélet II. rész

Dante pokla

Négy-öt lépéssel lemaradva követte a katonát, aki fáklyával a kezében mutatta az utat. Próbálta megsaccolni az időt, mennyi ideje is mennek ebben az elátkozott labirintusban. Úgy rémlett neki, hogy már jó pár órája, ugyanakkor azt is tudta, ez csak érzéseinek a csalódása, hisz alig fél órája érkezett meg a börtön felügyelőjének az irodájába, ahol felmutatta az igazolást, hogy a pápa szűk környezetéhez tartozik, és így szabad belépése van mindenhova. A felügyelő aztán ennek a katonának a gondjaira bízta, aki majd elvezeti őt a fogolyhoz, akit látni kíván.

Ilyennek képzelte a poklot, amit Dante mester a komédiában olyan érzékletesen leírt. Csakhogy ez még annál is sokkal szörnyűbb volt, mert az a pokol ott a költői képzelet szüleménye, de ez itt a megelevenedett valóság. Ide is kiírhatnák ugyanazt, mint ama pokol bejáratára: KI ITT BELÉPSZ, HAGYJ FEL MINDEN REMÉNNYEL.

Az emberi test kipárolgása keveredik az ürülék bűzével, és mindkettő az égett hús émelyítő szagával, úgyhogy az, aki nem volt hozzászokva ehhez az orrfacsaró bűzhöz, kénytelen volt egy illatosított zsebkendőt az orrához szorítani. Azt, hogy a föld alatt járnak, az is jelezte, hogy szüntelenül szivárgott le a falakon a víz, mindegyre rongálva azokat a festményeket, amiket még az őskeresztények festettek a falakra.

Micsoda fintora a sorsnak, gondolta, hogy azokban a kazamatákban, ahol egykor az őskeresztények tartották titokban a szertartásaikat, ott most az Egyház tartja fogva az ellenségeit, akiket a Pápai Szent Kongregáció eretneknek bélyegzett meg, és a szent inkvizíció kezére adott. Ki tudja, hányan várták itt sorsukat, ami a legritkább

esetben jelentette a szabadulást, a legtöbb esetben inkább a szent tüzet, amit a máglya jelképezett. Voltak köztük olyanok is, akik már évek óta sínylődtek itt, azóta nem látták Isten szabad világát, és beleőrültek a folytonos sötétségbe. Ők egyfolytában bögték, akár a vadszamarak, míg az öröknek elégük nem lett, és meg nem regulázták őket. Mások csak csendesen sírdogáltak és Istent szólongatták, hogy miért adott nekik ilyen sorsot. Azoknak, akiket a kihallgatásról hoztak vissza, és testüket a végsőkig elgyötörték, már ahhoz se volt elég életerejük, hogy jajgassanak, ők csak nyöszörögtek. A kínzókamrából ide hallatszott a gyötrődő lelkek ordítása. Ezek tehát az elkárhozott lelkek sóhajai, gondolta megrendülten.

Amerre csak mentek, mocsokban gázoltak, hisz itt senki se takarított, és így a cellákból a folyosóra folyt ki az ürülék és a vizelet. Ha nem vigyáztak a lépteikre, könnyen előfordulhatott, hogy patkányokra léptek, amik sikítva menekültek előlük. A képet még hátborzongatóbbá tették a folyosókra kitéve hullái, akik a kínzásokba haltak bele, vagy önkezüikkel vetettek véget szenvedéseiknek, nem bírván tovább elviselni ezt a kilátástalan életet. Épp egy kordé mellett haladtak el, amire két szolgálta tett fel egy újabb hullát. Tőlük távolabb egy másik feküdt, és mikor jobban odanézett, elborzadva látta, hogy patkányok lepik el a testet.

Ekkor lett elege az egészből. Meg kellett állniuk, hogy kiadja magából az ebédjét. A katona szintén megállt, és úgy nézett rá, mint aki megérti, hogy aki nem szokta meg, annak a gyomra nehezen viseli el ezt a látványt.

A misére gondolt, amely két órája ért véget, és arra, hogy a barát a prédikációban olyan érzékletesen festette le a poklot és a lelkekre ott váró kínokat. Talán ő is járt itt előzőleg?

...

Ha valaki most megkérdezte volna, ugyan minek is jött ide, mit keres itt a földi pokolban, ahol azok az elkárhozott lelkek

szenvednek, akiket az Egyház ítelt kárhözra, és nem az Isteni ítélőszék, nem tudott volna neki válaszolni.

Talán bizony a káröröm, hogy gúnyolja legyőzött ellenségét, aki felett lám diadal-maskodott? Vagy talán a kíváncsiság, hogy még egy utolsó pillantást vessen ellenségére, és jó érzéssel konstatálja, hogy fölébe kerekedett?

Nem, azt bizton tudta, hogy nem ilyen alantas érzések vezették ide, inkább valami tiszteletadás féle, amivel tartozik a legyőzött ellenségnek. Keserű győzelem volt ez, kivált mert tudta, hogy a csillagok kedvezőbb állásánál akár szövetségesek is lehettek volna. Így aztán még hosszú ideig fogják gyötörni a rémálmok.

Jesús Nazareth gazdag kereskedő volt Toledóból, aki egy fogadalom miatt zarándokolt el Rómába, szent Péter sírjához. Toledóból még gazdagon indult el, de Rómába már durva posztból készült csuhában érkezett meg, egy zarándokcsoport tagjaként, és nem azért, mert útközben rablók támadták meg, és vették el mindenét, hanem azért, mert az út alatt szétoztotta mindenét a szegények és nyomorultak között. Így érkezett meg koldusként Rómába.

Zarándoktársai, akik az út jó részét vele együtt tették meg, szentként tisztelték. Csodákat emlegettek vele kapcsolatban, de az ő fecsegésüknek persze senki se adott hitelt. Mindazonáltal, volt, aki megesküdött rá, látta őt, amint imádkozás közben a levegőbe emelkedik, és embermagasságnyira lebeg a föld felett, hogy egy felnőtt kényelmesen elférhetett volna alatta.

Mondták azt is, hogy Róma határába érve révületbe esett, és látomása volt, amiről azonban senkinek se beszélt, hiába faggatták.

Mikor aztán a városba érkezett, elkezdett prédikálni, és az emberek tódultak hozzá. Nem úgy beszélt, mint ahogy a papok prédikáltak a templomokban. Azok csak a pokol tüzével fenyegették őket, és elege volt már a népnek egy olyan istenből, akitől csak félni lehet, mert csakis büntetni tud. Ő azonban arról az istenről beszélt, aki

úgy szereti őket, mint ahogy ők szeretik egymást, és ugyanúgy megbocsát nekik, mint ahogy ők megbocsátanak egymásnak.

Kezdetben még ő is ott volt a hallgatóságban, és ujjongott a lelke, hogy végre valaki az igaz Istenről beszél, nem egy távoli, elérhetetlen zsarnokról, akinek nem is az Egyház a földi megtestesülése, hanem a Szent Inkvizíció. Később azonban arról kezdett beszélni, hogy amikor a Városba jött, sok fényes épületet látott, és még több építkezést, amelyekből pompás épületek fognak épülni, de ugyanakkor koldusok hadával is találkozott, akik az út szélén haldokoltak, mert napok óta nem volt étel a szájukban. Ők Krisztus igazi Egyháza, nem pedig a halott kövekből épült templomok. Mert Krisztus Egyháza eleven test, nem pedig kihűlt anyag, akkor hát miért zárjátok ezt a testet rideg kőépületekbe, ahol csak megölik őt, mert elszívjátok tőle az éltető táplálékot, fordult vádlón a jelen élő Egyházi méltóságokhoz, akik feszengve sunyták le a szemüket, mintha a földön keresnének valamit.

Ez volt az a pillanat, mikor megérezte a veszélyt, mert ez a fantaszta immár az ő terveit fenyegeti megsemmisüléssel. Mert ha minden igaz, amit mond, akkor mi szüksége van az Egyháznak rá, és a többi művészre?

Ezért tehát neki fel kell venni a harcot ezzel, vele, aki azt hiszi, hogy az Egyház fenn tudna maradni azok nélkül a remekművek nélkül is, amelyek hitelesebben közvetítik az evangélium igéit megannyi prédikációnál. Hiszen a kimondott szó elszáll, a leírt pedig holt betű, amit csak a művész tölthet meg élettel. A művészet képes rá, hogy Isten metafizikai üzenetét közvetítse az emberek felé.

Sokszor előfordult már vele, hogy tanúja volt, amikor eldurvult lelkű emberek kinevették a pap prédikációját, de visszahőköltek, amikor szembekerültek egy freskóval, vagy egy oltárképpel, ami a poklot és a kárhozott lelkek szenvedéseit ábrázolta.

Vajon igaz, vagy hamis volt akkor az a logika, ami az inkvizíció kezére juttatta ezt

az embert, ez a kérdés kínozza attól a naptól. Ide is azért jött, hogy a kérdésre a választ megtalálja, de ugyanakkor rettegett is a választól. Mi lesz akkor, ha nem a számára kedvező választ fogja a kérdésére kapni?

...

A katona megállt az ajtó előtt, és a fáklyát a tartóba szúrta, hogy mindkét keze felszabaduljon, majd az övéről leakasztotta a kulcskarikát.

Ez volt az a pillanat, amikor egész testében reszketni kezdett, kirázta a hideg, mintha a ruhája szövetén csak most rágta volna át magát a nyirkosság, ami itt lent lassan, de biztosan megölt mindenkit. Ugyanakkor verejtékezni kezdett, és olyan gyengének érezte magát, hogy neki kellett támaszkodnia a falnak, nehogy elessen.

Nem a látványtól félt, ami pillanatokon belül fel fog tárulni előtte, hiszen ő is látott már olyan füzetet, amit a Szent Inkvizíció terjesztett a jámbor lelkek épülésére, és az istenfélelem elmélyítésére arról, hogyan bánnak el az eretnekekkel. Némely képtől a hideg rázta ki, mert olyan agyafúrt kínozóeszközöket ábrázoltak, ami már nem is emberi agy szüleménye volt, hanem egyenesen az ördögé. Azok a csuklyás alakok, akik ezeket a gépezeteket kezelték, amik külön-külön törték össze az ember minden egyes csontját, sokkal inkább hasonlítottak ördögfiókákhoz, mint emberi lényekhez.

Az ajtó nyikorogva kitárult, de el ször semmit se lehetett látni. A cellába még annyi fény se jutott, mint itt kint a folyosóra. Csak szapora, sípoló légzés jelezte, hogy bent mégiscsak van valaki. Rövidesen egy alak körvonalait lehetett kivenni, aki a rothadt szalmán feküdt, karjait szétvetette, mintha keresztre lenne feszítve, egyik lába kicsit fel volt húzva.

A katona kivette a fáklyát a tartóból, és bevilágított vele a cellába. Mikor látta, hogy húzódozik belépni, megszólalt.

- Ne féljen, uram, ez már nem árthat senkinek. Higgye el, neki a halál már csak megváltás.

Elszégyellte magát, mert gyengének mutatkozott a katona előtt. Erőt vett magán. Valamiért azonban az a rémisztő gondolata támadt, ha ő most belép a cellába, a katona nyomban rá fogja csapni az ajtót, és bezárja őt is a haldokló fogollyal együtt, akit ő juttatott ide. Hiába a józan ész minden ellenérve, hiába a tudat, hogy a katona csak parancsot teljesített, amikor idekísérte őt, és nem fog semmi olyat csinálni, amit a felettesei nem parancsoltak meg neki, a gyanú árnyéka már rávetült. Vajon nem örült-e meg maga is a hosszú évek alatt, amíg itt a pokolban dolgozott, és a kárhözott lelkekre felügyelt? Hiszen, gyakran hallani olyanokat, akik tébolydában dolgoznak, ugyanolyan örültek, mint azok, akikre felügyelnek. És ha általánosságban az is igaz, hogy az ember előbb-utóbb hasonulni kezd a környezetéhez, akkor az a feltételezés, hogy ez a katona ugyanolyan háborodott elméjű, mint azok, akikre évek óta vigyáz, igaz. Sőt, az se lehetetlen, hogy már a társait, feletteseit is megfertőzte a kór, és egyszer csak, egy adott pillanatban elkezdnek valamennyien örülteként viselkedni. És miért ne pont most lenne az a pillanat?

Gombolyítsuk csak tovább ennek a gondolatmenetnek a fonalát, és akkor az se lehetetlen, hogy már a hóhérok, sőt, maguk az inkvizítorok is elkapták ezt a kórt, hiszen ők is nap mint nap a kárhözott lelkek közt vannak. Akkor pedig csupa hozzá hasonló ártatlan sínylődik itt.

Így történt aztán, hogy szegény katona nem győzött eléggé csodálkozni az idegen úr furcsa viselkedésén, aki már-már belépett a cellába, de aztán hirtelen sarkon fordult, és elkezdett eszelősen visszafelé futni.

...

Éjfél körül járt az idő, amikor maestro Luciferno, végezvén napi teendőivel, újra a térre vetődött, ahol az a düledező templom állt, ami már nem volt méltó szent Péter sírjához. A tér most más képét mutatta, mint pár órával előbb, amikor nyüzsgött itt az élet. Most kísértetiesen kihalt volt min-

den, csak a nehéz katonacsizmák csattantak a kövezeten, ahogy a svájci gárdisták őrzőjáratai elhaladtak, vagy kiáltás harsant, ahogy az őrszemek felelgettek egymásnak. Már a koldusok se voltak a templom lépcsőjén, hiszen a hívek se jártak ilyenkor tem lombra, így hát elkotródtak éjszakai szállásaikra.

A maestro most a templom felé irányította lépteit, tudta, hogy annak ajtaja sosincs zárva, éppen azért, hogy a hívek a napnak és az éjszakának bármely óráján betérhessenek oda elmélkedni, vagy csak, hogy egyedül lehessenek a teremt jükkal. Most hát elérkezett az ideje, hogy neki is szüksége legyen rá, hogy találjon egy helyet, ahol egyedül lehet Istennel, és végig gondolja mindazt, ami a lelkét nyomja. Titokban talán még abban is reménykedett, érkezik egy égi sugallat, ami megnyugtatja háborgó lelkét.

Maestro Luciferno eme Pál-fordulása, az, hogy ilyen intenzív lelki életet él, teljes meglepetés volt. Habár azelőtt is ugyanilyen gyakorisággal járt a misékre, de mint barátainak magyarázta, ez többé-kevésbé munkaköri kötelessége volt. Még viccelt is vele, hogy szerződésének ez a titkos záradéka. Hiszen, aki a papokkal üzletel, kötelessége, hogy a misén jól látható helyen álljon. Barátai azonban tudták, ilyenkor nem a pap prédikációja köti le a figyelmét, hanem azok a szép hölgyek, akik szintén részt vesznek a szentmisén, így színesíti szerelmi életét.

Mindez abból a megvetésből fakadt, amivel maestro Luciferno az Egyházra tekintett, amiben nem a krisztusi tanítás továbbvivőjét látta, hanem a papok önző érdekeinek a szolgáltóját. Pár hónapja azonban gyökeres fordulat állt be az Egyházhoz való viszonyában, és ez furcsamód pont Jézus Nazareth érdeme volt. Vajon sarjadhat-e romlott talajból egészséges növény, tette fel azóta magának számtalanszor a kínzó kérdést, és vajon nem a fordított példázatról van-e itt szó? A magvetőről, aki balga módon rossz talajra szórja a magokat, de az egyik mag véletlenül mégis jó talajra hull, és egészséges

növény fejlődik belőle, amelyik termésével kipótolja a satnya növények rossz termését, sőt, még arra is képes, hogy a romlott talajt feljavítsa. Igen, gondolta ilyenkor eszelősen maestro Luciferno, nem azt jelenti-e ez, hogy az Egyház mégsem reménytelenül romlott, és az eretnekek tűzáldozata nem hiábavaló? Miként az őskeresztények mártíromsága se volt az, mert az ő példájukon keresztül lett a krisztusi tanítás milliók és milliók vallásává.

Időközben maestro Luciferno felért a templom lépcsőjének a tetejére, egy olyan helyre, ami már fedett volt. Ekkor megbotlott valamiben. Valamiféle csomag lehetett, amit ott felejtett valaki, de amikor odanézett, a csomag megmozdult. Sőt, a hely szelleméhez igazán nem illőn, káromkodni kezdett.

A hangról nyomban megismerte, a délelőtti koldus az, de a másik is megismerte, hogy egy nagyúrral van dolga, és nem valami hozzá hasonló szerencsétlennel, mert nyomban magyarázkodni kezdett.

- Tudja, a barátok megengedték, hogy éjszakára itt húzzam meg magamat, hiszen más szállásom nincs.

Törődött is ő vele, hogy ez a szerencsétlen hol éjszakázik, de aztán az eszébe jutott az öreg koldus, akivel délelőtt itt találkozott, és megkérdezte, hogy ő hova ment éjszakára.

- Itt volt érte az unokája, és magával vitte a szállásukra, ahol együtt lankak... Nagyon szép lány az unokája.

Fecsegett még valamit arról, hogy a többi koldus a város szélén lakik, egy romos épületben, amit állítólag még a római császárok építtettek, hogy a népet ott szórakoztassák, de Luciferno már nem figyelt rá, hanem előhalászott az erszényéből egy ezüst tallért. Ma immár másodszor adakozott a fickónak. A másik egy szó közepén hagyta abba a fecsegetést, hogy elkapja a levegőben felé úszó érmét. Ezúttal a szájával kapta el, és a nyelvével még meg is pörgette, csak azután tüntette el, mint a hörcsög a zsákmányát a pofazacskójában.

...

Még tartott az éjszaka, de a jó megfigyelő már észlelhette a pirkadat első jeleit. Elhagyta a Szent Péter teret, és befordult a térről kivezető szűk utcácskák egyikébe. Abba, amelyikben az a fogadó állt, ahol a koldus elmondása szerint az öreg lakott az unokájával.

Egész nap kísértette egy érzés vele kapcsolatban, amely minden művész számára ismerős volt, és ez az érzés csak fokozódott, amióta az inkvizíció börtönében járt. Az öregben meglátta a tökéletes modellt, aki a halál allegóriája lehetne egy kompozícióban, amely Dante poklát ábrázolná.

Még frissen, az élmények hatása alatt el is készített pár skiccet, aztán elment a műhelyébe, ahol három segéd, és öt tanítványa dolgozott, kiadta nekik az utasítást, hogy a vázlatok alapján készítsék el a szobor makettjét. Rendszerint csak az utolsó simításoknál kapcsolódott be a mű létrehozásába, de a pepecs munkát segédeire bízta. Most az öregről akart egy rajzot készíteni.

Az utcában majdnem olyan sötét volt, mint délután az inkvizíció kazamátaiban, és ugyancsak meresztenie kellett a szemét, hogy ne lépjen bele a mocsokba. A házakból nemes egyszerűséggel az utcára ürítették az éjjeliedények tartalmát.

Végre célhoz ért. Belépett az ajtón, ami nem volt becsukva, hogy könnyebb legyen kitéssékelni a nemkívánatos vendégeket. Az ivóban javában zajlott az élet, az, amit a papok a szószékről képmutató módon kárhoztatnak, de azért titokban ők is ugyanezt az életet élik. Amerre ment, bamba arcok bámultak vissza rá, volt, aki a sarokban aludt, hogy amint kialussza részeg álmát, ott folytassa a mulatozást, ahol abbahagyta.

Rögtön megismerte a lányt, mert a koldus olyan élethű leírást adott róla, hogy akár ott helyben megtudta volna rajzolni a képmását. Ott ült egy katona ölében, aki nyíltan fogdosta, miközben ő egyfolytában kacagott. Néha rávert a katona kezére, amikor az merészen elkalandozott.

Elkezdte feltűnően bámulni a lányt, amit az csakhamar észrevett, ugyanígy a katona is. A katona még nem volt annyira részeg, hogy ne tudta volna felmérni, nagyúrral van dolga, és ha beleköt, abból csak neki származhat baja, úgyhogy hamarosan el is tűnt.

- Hogy hívnak? – lépett a lányhoz Luciferno

- Marina.

- Szép vagy, Marina.

A lány úgy fogadta a bókot, mint aki sokszor hall hasonlót, és természetesnek is veszi azoktól a férfiaktól, akik a kegyeire pályáznak. Eközben már a fogadós is felfedezte Lucifernót, akiben megszimatozta a gazdag vendéget, és elkezdett körülötte sürgölődni. Az ivóban nem volt szabad asztal, ezért ezt a problémát úgy oldotta meg, hogy az egyik asztaltól egyszerűen kipenderített két részeg.

Luciferno vacsorát rendelt. A lány úgy evett, ahogy azok esznek, akik egész nap nem ettek semmit. Mindazonáltal, még így is volt valami finomság abban, ahogy az ételhez nyúlt, ami arról árulkodott, gyakran forgolódott előkelő urak társaságában, akikről elleste az úri étkezés fogásait.

- Hol van a nagyapád, aki napközben a templom lépcsőjén koldul?

A lány meglepetten nézett rá, láthatóan más kérdésre volt felkészülve, de azért válaszolt, miután lenyelte a falatot, amit éppen rágott. Elmondta, hogy a közelben bérel egy szobát, a nagyapja most ott alszik, amúgy egész nap kint van a templom lépcsőjén, amíg ő dolgozik.

Elmagyarázta neki, hogy a nagyapját modellként akarja felhasználni egy rajzhoz, és bár a másik nem mindent értett, amit mondott, annyit mégis felfogott, hogy itt pénzről van szó. Máris alkudozni kezdtek. A lány úgy alkudozott, mint egy piaci kofa, mintha egész eddigi életében üzletasszony lett volna.

Az egyezés után rögtön elindultak a lány bérelt szobájába, ami tényleg nem volt messze, mindössze kétháznyira a fogadótól. A szoba a ház padlásán volt, ahova egy szűk, nyikorgó lépcsőn lehetett feljutni.

A szoba hihetetlenül kicsi volt, olyannyira, hogy nem is fért el benne két ágy. Az öreg összekuporodva aludt a sarokban. A lány térült fordult, meggyújtott egy mécsest, és közben összeütközött a férfival. Luciferno a ruha szövetén keresztül meg-

érezte a lány körteforma feszes mellét, és ettől felpezsdült a vére. Elkapta a derekát, és mint a ragadozó, beleharapott az ajkába...

(Folytatás a márciusi számban. A szer.)

Sárkányok I. *(számítógépes grafika)*

Tanulmány

Pintér Krisztina:

"MINDIG CSODÁRA VÁR SZÍ- VÜNK"

(Szerb Antal esszéista munkássága a '30-as években)

Elöljáróban

Szerb kritikai munkássága a '30-as évek elején fokozatosan a nyugati irodalom felé orientálódott. Kisebb tanulmányokat írt a próza nagy mestereiről: Thomas Mannról³⁹, Proustról⁴⁰, Mansfieldről⁴¹, Chestertonról⁴² és Huxleyről⁴³. A magyar irodalmi életből pedig a nyugati irányokra érzékeny alakokat emelte ki, így többek között Hevesi Andrást⁴⁴ és Márai Sándort⁴⁵. Szerb, az "új próza" megszületését ünnepli a *Könyvek és ifjúság elégiájában*: „Mert az új írókat megszállott lelkük ki-elégítetlen szomjúsága tette frivollá, játékosná, látták, hogy elődeik nagy komolysága nem vezetett semmire, hát megpróbálták másképp.”

A '20-as években valóban forradalmi változás lépett fel az irodalmi életben. A szárnyait bontogató művész-nemzedék fellázadt a századvég elavultnak vélt polgári értékrendje ellen, és addig ismeretlen új utakra tört. Az irodalom, az eddigiekhez

képest szokatlan formanyelvet alkotott és a hétköznapi valóság mögött valami mély, láthatatlan tartalmakat keresett. Felfedezte az egzotikumban és a lelki szenzációban valamilyen új formai és tartalmi kifejezés-mód lehetőségét.

Szerbet teljesen magával ragadta az avantgardista törekvések általa is időszerűnek vélt lázadása, és egyre nagyobb figyelmet szentelt a hagyománybontó ambícióknak.

Csillapíthatatlan tudásszomjának köszönhetően ismerkedett meg és állította szemléletének fókuszába a modern törekvések termékeit. Legnagyobb hazai szellemi ihletője -Lukács György mellett- a klasszika-filológus, vallástörténész és pszichológus Kerényi Károly volt. A tudós mítoszkonceptiójának és az új nyugati lelkesedés nászának köszönhetően született meg Szerb ideológiája, melyet a *Hétköznapi és csodákban* emelt művészi színvonalra. Ez volt az ő csodavárása. Az egyetlen menedék, menekülési lehetőség a „gyilkos realitások” elől.

A „CSODAELEMÉLET”

A *Hétköznapi és csodák* kritikai mérceje a csoda. Ennek tükrében készítette el kora irodalmának tablóját, ezzel teljeskörű képet adva a modern prózairodalom jelenlegi helyzetéről. Szintézis ez is, mint a *Magyar irodalomtörténet*, de ha lehet, még

szubjektívebb. Nem diakrónikus, hanem szinkrónikus. És ami a legfontosabb: nem csupán bemutatás, irodalmi körkép, hanem bizonyítás. Megpróbálja meggyőzni az olvasóközönséget -beleértve ebbe a kritikusokat is-, hogy az élet egyetlen mércéje: a csoda. Ez a gondolati vonulat siklik végig az egész XX. századi prózairodalom nagyjain, Szerb kitűnő tudományos és szépirodalmi tolmácsolásában.

Mi a csodaelmélet? Játékos, könnyed logikára épülő teória, az „új” regénytípus bemutatása a korabeli német, angol, amerikai és francia regények számbavételével. Ezek az ún. „csodaregények”. A logika egyetlen realitása pedig az irrealitás, a csoda.

Az írásmű első részét (egy kissé talán merész összefüggésekre támaszkodó) regényelméleti fejtegetés alkotja. A tanulmány alapvetően két, kiemelkedő személyiség tanaiból táplálkozik. Az egyik: Lukács György *Die Theorie des Romans (A regényelmélete)* c. munkája, melyből az eposz és a regény kapcsolatának alap gondolatát merítette. Szerb Antal szerint a két műfaj közti alapvető különbséget a két kor eltérő társadalmi berendezkedése adja. Így lesz az eposz a zárt, míg a regény a nyílt világképű korok terméke. Azokat a korokat nevezzük zárt, totális világképűeknek, amelyekben harmónia honol. Harmóniában áll ember, természet, társadalom, halandó és halhatat-

lan (ókori görögök, középkor). Az eposzban az istenek mindenütt jelen vannak, és a műfaj hőse a közösség sorsát reprezentálja. A regény viszont a darabjaira hullott világ-egész epikai produktuma. Nincs már végső mozgató, nincs totális világkép, „őrzi az ősi harmónia emlékét, a hős most az egységért küzd(...)”⁴⁶ Így válik a regény alaptípusává a kereső ember, aki „az ismeretlen Istent keresi.”⁴⁷ Az eposz és a regény tehát mindig a saját korának világképét fejezte ki. Ami az ókorban eposz volt, az a modernitás korában regény. Ezzel viszont még mindig csak a különbségeket sikerült kimutatni. Létezik egy kulcsfogalom, amely a regényt és az eposzt összekapcsolja: a csoda.

Tudjuk, hogy az eposz egyik legjellegzetesebb ismérve a csodálatos elem, de ugyanez a regényben is megjelenhet. Egyetlen apró különbséggel, hogy amíg az eposzban a csoda evidens, addig a regényben fikció. „A regény tehát olyan eposz, amely fiktív csodákkal foglalkozik.”⁴⁸ A regény alapeleme azért a csoda, mert fiktív történetekkel lehetetlen valóságot ábrázolni. Az új regényműfaj tehát nem a realizmusból bontakozott ki, hanem annak ellenhatásaként jött létre, mivel a modern regényt „az eposz irányában érzett nosztalgia szülte.”⁴⁹ „A kezdet és a vég találkozni szoktak, farkába harapó kígyó a szellem, a végső civilizáció szerelmes az első kultúrába.”⁵⁰

Egyebek közt erre a koncepcióra épül Szerb csodaelmélete. Az alaptételt pedig egy, a műfaji fejlődés útját nyomon követő fejezetben bizonyítja, kimutatva azt, hogy a regény mindenkor a csodára épült.

A kezdet kezdetén, amikor az eposz számára otthont teremtő zárt világ felbomlott, létrejött a görög regény, mely - magában őrizve a mitológia nyomait-, cselekménye középpontjába az emberiség két legprimitívebb szenzációját állította: a szerelmet és a halált. „Az antik regényben tulajdonképpen még csak két isten uralkodik: Erósz és Thanatosz. A regény tárgya szerelem és halál, és a kettőnek regényes összefonódása.”⁵¹ A regény innentől kezdve követte a maga útját egészen a múlt század második feléig, amikor is a regényírók egy olyan abszurd ötlettel álltak elő, hogy a regény középpontjába a csodát helyettesítő valóságot helyezték. „(...) nem vették észre, micsoda alapvető paralogizmus, hogy valaki egy fiktív történettel, egy hazugsággal a valóságot akarja ábrázolni.”⁵² A modern regény viszont ismét felfedezte a regény igazi sajátosságát, a konvenciók elleni lázadást, a lélek szabadságát. Így kanyarodott vissza a regény a csodához.

ELMÉLETI HÁTTÉR

A *Hétköznapiak és csodák* a századelő hagyományos realista tendenciák bomlásá-

val egyidejűleg fellépő, új ábrázolási lehetőségeket kutató ideológiák szintézise és egyben ezek igazolására való törekvése.

Szerb elméletének két közvetlen szellemi forrása: Lukács és Kerényi. Lukács, a *Die Theorie des Romans (A regény elmélete)* c. munkájában, az eposz és a regény kapcsolatából indul ki: ha az eposz az ősi harmóniát reprezentáló műfaj (otthona zárt világ), akkor a regény, az „istentől elhagyott korok eposza”, mely korban felbomlott az ősi egység. „(...)de őrizve magában az ősi egység emlékét, a hős és a környezet harmóniájának újra megvalósítására tör.”⁵³ A harmónia megteremtése pedig a hős feladata, a „kereső emberé”, aki megpróbálja áthidalni a világ és a közte keletkezett űrt. Lukács felhasználva a századelő pszichológiai törekvéseit - a megoldást a nevelési regényben látja, „amely a külvilág benyomásait a hős lelkében élettapasztalattá formálja, és a dezilluzionista lelki összeroppanást az áthidalhatatlan distancia belátásának rezignált bölcsességévé alakítja.”⁵⁴ Lukács szerint a XX. században uralkodó általános léhangulatot az ember és környezete között bekövetkező szakadás, a világháború szülte totális széthullás nagyban meghatározta.

Ebből vezethető le a regénystruktúra másik fontos tényezője: az idő. Ennek teljesen egyszerű alapja van. A XX. században már nem lehetett úgy gondol-

kodni, ahogy a múlt században gondolkodtak. A technika rohamos fejlődésével, a gyors urbanizációval, az idő- és térképzetek viszonylagossá váltak. Ezt hozta a modernizmus és ez vitte közel Lukácsot és Szerbet egyebek között Proust és Joyce regényeihez.

Szerb másik forrása: Kerényi Károly és az ő mítoszkonceptiója volt. Ő volt a szellemi atyja a Sziget körének, melyhez Szerb Antalt is szoros szálak fűzték. A Sziget c. antológiában jelent meg a híres *Dulcinea* c. tanulmánya.

Kerényi a görög regény, valamint a babiloni és az egyiptomi mítoszok kapcsolatát vizsgálva jut arra a megállapításra, hogy a regénynek, akárcsak a mítosznak az alapja: a csoda.⁵⁵ „A regényt tehát a mítosz regénycselekménnyé való szövése jellemzi, azaz a regény a mítosz elembéresítésének, humanizálásának a produktuma.”⁵⁶

Szerb számára különösen Kerényi aktuális mítosztértelezései jelentettek nagy szenzációt. Kerényi szerint a modern szellemi ember még őriz magában valamit az antikvitásból: az élet és a halál, Apollón és Dionysos kozmikus harmóniájának megteremtéséhez szükséges képességét.

Mint arra már az imént is utaltunk, a tudós tanainak a középpontjában a mítosz humanizálása áll. Vagyis: mennyiben lehet összefüggésbe hozni a mítoszt a modern ember szellemi valóságával. A *Görög mi-*

tológia c. művének előszavában körvonalazza nézeteit. Eszerint a mélylélektant két síkra terjeszti ki. Nem csupán az egyén lélektanára gondol, hanem egyúttal egy kollektívra is. A „mély” tehát egyszerre jelenti az emberi lélek ősmélységét is, vagyis azt az ősidőt, ahol a mítosz otthonos. Így tehát minden mitológia kollektív pszichológia. A mítoszok mindig valamilyen emberfeletti, csodálatos világot mutatnak be, amely ott, abban a közegben objektívként hat. Tehát a csoda a mítoszok világának evidenciája.

Ugyanez megjelenik az. egyén esetében is, ha az álmokra gondolunk. Álmunkban szimbólumok, csodák jelennek meg, és mi mégsem csodálkozunk, a lehető legtermészetesebb, bennünk lezajló folyamatként éljük meg. Az álmok és a mítoszok eszerint analogikusak, mert „anyaguk” megegyezik. A probléma abban mutatkozik meg, hogy a mai modern ember a mítoszokat holt anyagként kezeli. A cél tehát az, hogy a mítosz visszatérjen saját világába, ahol még otthonra talál. Ehhez szükséges egy mesterségesen létrehozott közeg: a fikció, amely a modern regény világa.

Ha már lélektanról szóltunk, akkor itt mindenképp szóba kell hoznunk C.G. Jung nevét és elméletét, amely sokban hatott a Kerényi-féle koncepcióra.

Jung azt írja *Az ember és szimbólumai* c. tanulmánykötetében, hogy az ősi szim-

bólumok nem veszítették el jelentőségüket. Évszázadok óta ugyanazok a szimbolikus struktúrák vannak (rituálék, mítoszok), és az emberi lélek az emberiség történetéből sok nyomot őriz. Kerényi is kimutatja, hogy a görög regényben olyan sztereotip motívumok vannak, amelyek kapcsolatban állnak a keleti mítoszvilággal.⁵⁷ Jung gondolatmenetét folytatva: a szimbólumoknak a hétköznapi jelentésén túl van valami, ami számunkra rejtett. Ezek magyarázatai a ráció fennhatóságán túl találhatóak. „Az ember valóságérzékelései a pszichén belül pszichikus eseményekké válnak, amely események alapvető természete megismerhetetlen.”⁵⁸ „Amelyeknek nem tulajdonítunk jelentőséget, a tudat küszöbe alatt maradnak.”⁵⁹ Ezek később megjelennek valamilyen utógondolat formájában, ilyen utógondolat például az álom. Az álmot viszont éppen azért, mert szimbolikus, nem lehet a maga megjelenési formájában értelmezni. Jung továbbá azt is feltételezi, hogy az álomban megjelenő szimbolikus tartalom nem minden esetben hordoz olyan jelentést, amely valamikor az álmodóval közvetlenül megtörtént volna. Mivel vannak olyan momentumok, amelyeket a tudattalan -mint egyéb biológiai tényezőtkorábról, az álmodó megszületése előtti időből őrzi meg. Ezeket az ún. alapotívumokat Jung az „archetípus” névvel illeti.

Ilyen bonyolult szimbólumrendszerrel rendelkeznek maguk a mítoszok is, me-

lyekkel a mai tudományos elme, a logika nem tud mit kezdeni. A mítoszban rejlő üzenet mindaddig idegen marad, pusztán történet csupán, míg az ember -átlépve gondolkodásának korlátait- fel nem tárja, hogy milyen jelentéssel bír az adott élő individuum számára. A mítosz és az álom tehát annyiban kapcsolódnak egymáshoz, hogy mindkettőnek egyazon meghatározott feladata van: „felelevenítse mind a történelem előtti, mind pedig a gyermekkori világ emlékeit, le egészen a legprimitívebb ösztönök szintjéig.”⁶⁰

Kerényinél is megjelenik ugyanez a gondolatmenet, mely szerint a mítosz világa az az ősforrás, amely segíti az emberiséget abban, hogy „visszaringathatja magát emberi voltának ősi elemébe(...)”⁶¹ A regény most érte el csúcspontját, mert „visszatért ősforrásához és feltárta eredeti lényét.”⁶² Van tehát egy olyan ősi származási hely, ahonnan az egyén tudatalattija (pl. az álom) és az irodalom „merít”, ahonnan a szimbolikus struktúrák származnak. Ezért nevezi Jung „kollektív tudattalannak”. Ez az ősi bölcsesség, az egyetemes emberi tudás tárháza. Ha megfejtjük belső valóságunk rejtélyét, az egyfajta lelki újjászületést eredményez.

Foglaljuk össze tehát, hogyan jutottunk el a XX. Századi regénytípustól a pszichoanalitikáig, a mítosztól az álomig. Mi az az „ősmélyiség”, amelybe gyökereik nyúlnak vissza? Szerb Antal elméletében

egész egyszerűen kaphatunk erre választ. A csoda. Minden a csodával kezdődött és ide tér vissza, mert a csoda az egész emberiség közös örökségét képezi. Rájönnek arra, hogy a lélek szenzáció (már a XVIII. században!), így a regény megpróbál annak mélységeibe hatolni, keresi a „bennünk lakozó elsüllyedt világot”. Ezzel a felfedezéssel a mélypszichológia nagy hatást gyakorolt a XX. századi regényíráásra.

A NEVELŐDÉSI REGÉNYRŐL

Az előző fejezetben egyfajta kísérlet született arra, hogy körvonalazódjék annak az elméleti munkának a fő gondolati váza, melyet maga Szerb csodaelméletnek nevezett.

Nem tudományos, csak félig az. Mert nincs reális megalapozottsága. Nem is lehet, mert ezzel épp ellentétes értékrendet állított fel. Mondhatnánk úgy is, hogy csak önmagán belül értelmezhető. Befogadása nem valamilyen ráció felőli megközelítést, hanem bizonyos lelki alkatot igényel. Humanizmustól túlfűtött, „romantikus-utópisztikus” fegyver, a szellemre „ártalmas” ideológiák ellen vívott szabadságharcban. Mert a csoda maga a szabadság.

Lukács György úgy helyezi el a regényt a „dolgok rendjében”, hogy kiemeli a mű-

faj legfontosabb jellemzőjét, a harcot. Az antik regényben a tenger az az ismeretlen, ami hajszolta a hőst, hogy felfedezze. A pásztor-és pikareszk regényekben a merev formákból kereste a kiutat, a romantikában a racionalizmus bilincseit akarta kioldani és végül a realizmus, amely a szabadság harcosa. Mivel minden csoda közös jellemzője az ember és a természeti törvények ellen való tiltakozás, így a csoda mindig valamilyen szabadságot képvisel, mely csak harc árán érhető el. A harc igénye pedig abból fakad, hogy a hős nem találja helyét a világban. A XX. századi regény -vallja maga Lukács is- legaktuálisabb típusa a nevelődési regény. Eszerint a regényforma útját legvilágosabban a regényhős pszichológiájának önfejlődése magyarázza. Vagyis vizsgálja helyzetét a világállapotban, az őt körülvevő valóságos társadalmi mozgásban. Kerényi szerint a modern regény lélektani funkciójában kanyarodik vissza a mítoszhoz: „A regényben a történelmi ember húzódik vissza tiltott vágyaival és félelmeivel (amelyek tulajdonképpen ugyanazok a történelemtől független örök vágyak és félelmek, tárgyuk és tartalmuk pedig minél valódibb, annál mitológiaibb) a magányosságba.”⁶³

A nevelődési regényben a hős megív önmagával, belső erőivel, mérlegre teszi múltját és jövőbeli egzisztenciális lehetőségeit, hogy megőrizve belső függetlenségét, visszahúzódjon a magány-

ba. Ezt egyfajta öntisztulási folyamatnak is fel lehet fogni. Ez próbálja megóvni a hőst attól, hogy atomszerű, csupán ösztöneire hallgató tömeglénnyé váljon. Így válik a nevelődési regény hőse a XX. századi szellemi-humanitárius harcok embereszményévé.

A rövid bevezető után most térjünk rá a nevelődési regény sajátosságainak bemutatására. Ehhez egy újabb regénytípológiát használok fel, a világhírű szovjet irodalomtörténész esztéta, Bahtyin munkáját.

A tanulmány a nevelődési regény történeti útját tárja fel. Közben bemutatja a műfaj sokféleségét, ezzel igazolva azt a fontos alapelvet, hogy tiszta műfaj igazából nem létezik, mivel a „regény elemei kölcsönösen meghatározzák egymást.”⁶⁴ Az osztályozást a főhős ábrázolásának szerkezeti elvei szerint végzi: utazási-, próbatételes-, életrajzi-, nevelési regény.

UTAZÁSI REGÉNY:

A hős nem más, mint egy mozgó pont a térben. A hős utazása során lehetőség nyílik arra, hogy „a művész aprólékosan bemutassa a világ térbeli és társadalmi sokféleségét statikus állapotában (országokat, városokat, kultúrákat, nemzetiségeket, különböző társadalmi csoportokat és sajátos életkörülményeiket).”⁶⁵ Bahtyin szerint ebbe a regénytípusba tartoznak az antik naturalizmus regényei, valamint az európai

pikareszk⁶⁶ és a XIX. századi kalandregények is.

Az idő linearitásának -a hős életrajzá-
nak tekintetében- nincs különösebb jelentősége, mert csupán egy bizonyos életszakaszból kiemelt egységre koncentrálnak. Ezekből a regényekből hiányzik a kulturális, társadalmi egységek beágyazottsága és ezzel együtt a „jelenségek egységének megértése.”⁶⁷ Csak az eltérések körvonalazódnak, ezért ezek a helyszínek sok esetben egzotikumokká válnak. A hős a kalandok során nem változik és környezete is mindvégig statikus marad.

PRÓBATÉTELES REGÉNY:

A cselekmény szereplői egy nem mindennapos élethelyzetbe keverednek, mely kizökkenti életüket a mindennapi kerékvágásból. Az idő hagyományos építkezése itt másodlagossá válik, reálisan nem mérhető. Ezért a műfaj nagy vívmánya: a pszichológiai idő megjelenése. Ezenkívül másodlagossá válik a hétköznapi élet ábrázolása is, és a hangsúly a földrajzi egzotikumra helyeződik.

ÉLETRAJZI REGÉNY:

Nem tér el a hagyományos szerkesztésmódtól, a szereplő életpályáját kronologikusan mutatja be: születés, gyermekkor, iskolaévek, házasság, egzisztencia kialakítása.

NEVELŐDÉSI REGÉNY:

Középpontjában a főhős jellemfejlődése áll. Elsősorban belső, lelki folyamatokat ábrázol és néhány esetben szerepet kap a társadalmi folyamatok ábrázolása is. Bahtyin a nevelődési regény esetében különböző alfajokat állapít meg:

. I.: a hős alakja statikus, ő a „konstans”, míg a regény összes többi mozzanata változhat.

. II/a.: a mű a fejlődő embert ábrázolja. Maga a hős jelleme változó érték lesz. Többféle módon mehet végbe a jellem változása:

. II/b: bizonyos műalkotások úgy ábrázolják a hős jellemfejlődését, hogy bemutatják egész életét és azt, hogy közben milyen lényeges változások léptek fel nézeteiben.

. II/c: egy másik típus, az emberfejlődésnek azt a tipikus kritikus periódusát mutatja be, amikor a hős megpróbál megküzdeni a gyermekkorból felnőttkorba való átlépés nehézségeivel.

. III: a harmadik esetben az ember változása az életsors változásával kerül összefüggésbe.

. IV: ennél a típusnál a jellemfejlődés pedagógiai folyamatoknak van alárendelve.

. V.: az ember fejlődése itt a történelmi változásokkal egy időben zajlik. Nem úgy, mint az előző négy regénytípusnál, ahol a hős változása szinte teljesen függetlenül zajlott a másodlagossá vált környezetétől.

Az előzőekben tehát az ember változott, formálódott, de a világ változatlan maradt. „(...)a világ jelentette a mozdulatlan tájékozódási pontot.”⁶⁸ A nevelődési regényben igen gyakori, hogy a világot mint iskolát, tapasztalatok tárházát ábrázolja. A hős pedig a tanulás során egy egészen másik arcát ismeri meg a világnak, így a részéről változónak fogható fel. Vannak olyan regények –írja Bahtyin–, melyekben „a hős a világgal együtt formálódik, és magában tükrözi a világ történelmi alakulását. Már nem egyetlen korszakon belül, hanem két korszak határán, a fordulóponton áll. Az átmenet benne és általa történik meg.” Láthatjuk, hogyan igazolódik az a fajelméleti álláspont, mely szerint a romantika óta a műfajok állandóan mozgásban vannak, jegyeik összemosódnak. Tehát tiszta műfajokról nem beszélhetünk. A nevelődési regény és a vele rokonságot mutató válfajok esetében egyvalami biztosan közös: középpontban az ember és az ő lelki fejlődése áll. A hősök egyfajta lelki utat járnak be, küzdelmet folytatnak, hogy levonhassák a végső konzekvenciákat. Ezáltal egy olyan világnézeti pozícióba kerülnek, hogy már nyugodtan átadhatják magukat a magánynak és a magányban a belső függetlenségnek és tisztaságnak.

Ez a vágy fogalmazódik meg Szerb Antalban is, belátva azt, hogy az emberségért és az emberiségért folyó küzdelem olyan eszmei magaslatot képvisel, melyet ő már

nem képes vállalni. „(...) lemondva a harmónia goethei, egyetemes értelméről, magányosan viaskodik saját rémeivel az önmaga lelki üdvösségéért.”⁶⁹ Ezt a harcot készíti elő a *Harmadik torony* és az *Utas és holdvilág*. Szerb számára elérkezik a számadás időszaka. Visszakanyarodik múltjának le nem zárt periódusához, a kamaszkorhoz, és fájdalmas küzdelem és leszámolás után megpróbál szembenézni azzal, ami megmaradt. A csodavilágról dédelgetett álmai szertefoszlanak, és megpróbál megkapaszkodni a valóságban. Ami pedig ezután rá vár, az korántsem kellemes. Nyolc évi lázas keresés valami olyan után, ami betölthetné a lelkében üresen maradt csodavárását.

39 Thomas Mann (1875-1955): a 20. sz. egyik legnagyobb realista német írója. Regényeiben, novelláiban, tanulmányaiban a polgári humanizmus álláspontjáról bírálta és elemezte a hanyatló polgári társadalom jelenségeit, legtöbbször a finom ironia és önironia hangján.

40 Marcel Proust (1871-1922): francia író. Nagyszabású regényeiben (*Az eltűnt idő nyomában*, *Bimbózó lányok árnyékában*) felbontotta a hagyományos regényformát. Fő problémája: a tűnékeny idő megragadása volt. Pszichoanalitikus módszere, formát lazító szerkesztésmódja a két világháború közötti dekadens, formabontó irodalmi irányzatok egyik forrása volt.

41 Katherine Mansfield (1888-1923): Új Zélandi születésű angol író. Műveit tömörség és elmélyült emberábrázolás jellemzi.

42 Gilbert Keith Chesterton (1874-1936): angol-ír költő, regényíró, kritikus. Paradoxonokban bővelkedő, szellemes írásaiban mint a hagyományok és a katolikus felfogás védelmezője ostorozza a modern, elgépiesedett civilizációt.

43 Aldous Leonard Huxley (1894 - ?): angol író, költő, esszéíró. A 20 -30-as években írt dekadens regényeinek társadalomkritikája mélységesen pesszimista (*Két vagy három grácia*, *A végzet bábjátéka*). *És múlnak az évek* c. könyve az amerikai életforma ironikus leleplezése. Későbbi műveiben szemlélete teljesen reakcióssá és misztikussá vált.

44 Hevesi András (1902-1940): író, kritikus és műfordító. Társadalmi regényeit ironikus szemlélet, kitűnő lélekábrázolás és virtuóz stílus jellemzi.

45 MáraiSándor (1900-1989): író. A *Zendülők*, *Idegen emberek*, *Egy polgár vallomásai* c. regényeivel érte el első nagy sikereit. A polgári életformáról pontos képet adó regényei, kitűnő stílusa, finom ironiája, hamarosan hazánk egyik legnépszerűbb írójává tette.

46 Szerb Antal, *Hétköznapiak és csodák*, Bp., Magvető K., 2002. 47 Uo. 13.0.

48 Szerb Antal, *Hétköznapiak és csodák*, Bp., Magvető K., 2002. 49 Uo.13.o.

50 Uo.15.0

51 Szerb Antal, *Hétköznapiak és csodák*, Bp., Magvető K., 2002. 14.0

52 Uo.14.0. .

53 Poszler György, *Szerb Antal*, Bp., Akadémiai K., 1973.

54 Poszler György, *Szerb Antal*, Bp., Akadémiai K., 1973.

55 Kerényi azonos motívumokat talált a görög regényekben és más mítoszok körében.

56 Poszler György, *Szerb Antal*, Bp., Akadémiai K., 1973.

57 Kerényi Károly, *Regények papyruson*, Sziget 1939/11. szám

58 c.G.Jung, *Az ember és szimbólumai*, Bp., GöncölK., 1993.

59 Uo.

60 c.G. Jung, *Az ember és szimbólumai*, Bp., GöncölK., 1993.

61 Kerényi Károly, *Regények papyruson*, Sziget 1939/11.szám

62 Uo.

63 Kerényi Károly, *Regények papyruson*, Sziget 1939/11.szám

64 M.M.Bahtyin, *A beszéd és a valóság (A nevelődési regény és jelentősége a realizmus történetében)*, Bp., Gondolat K., 1986.

65 M. M. Bahtyin, *A beszéd és a valóság (A nevelődési regény és jelentősége a realizmustörténetében)*, Bp., Gondolat K., 1986.

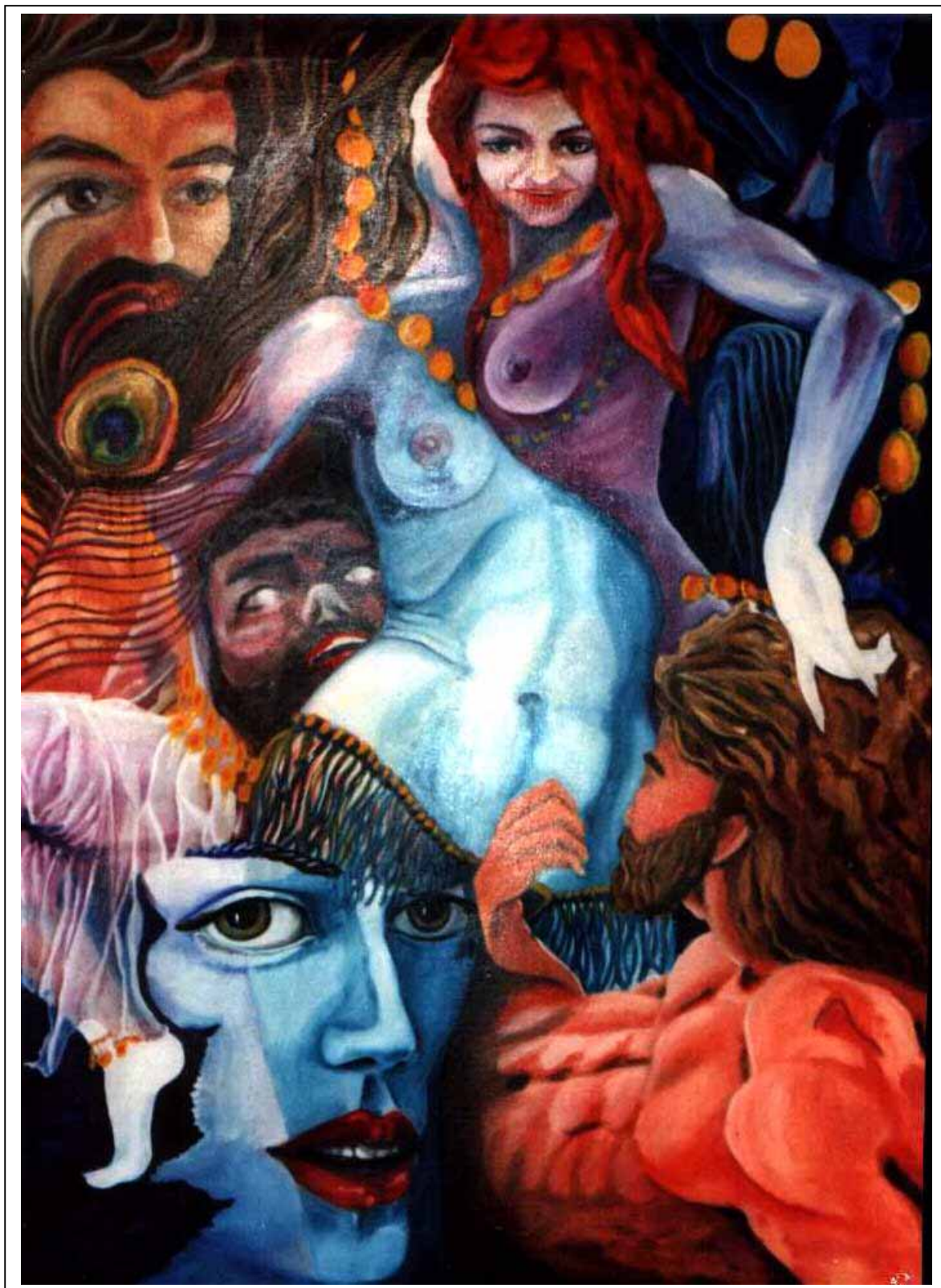
66 pikareszk regény: a kalandregény egyik XVI. században keletkezett változata. Hőse, a picaresk (kalandor, csirkefogó) mondja el kalandjait, legtöbbször bátor társadalomkritikával.

67 M. M. Bahtyin, *A beszéd és a valóság (A nevelődési regény és jelentősége a realizmus történetében)*, Bp., Gondolat K., 1986.

68 M.M. Bahtyin, *A beszéd és a valóság (A nevelődési regény és jelentősége a realizmus történetében)*, Bp., Gondolat K., 1986.

69 Poszler György, *Szerb Antal*, Bp., Akadémiai K., 1973.

(A tanulmány befejező része a márciusi számunkban kerül közlésre. A szerk.)

Sámson & Delilah *(olaj, farost)*

Pogány Zoltán

Létem rétjei

*„Szívemben hordozom
a gömöri réteket.”
(Tamás István: Gömör)*

Gömör... létem rétjei
mind csak itt fekszenek,
a virágok itt nyílnak
tarkának, édesnek,
itt arany minden fű,
mi szívemnek zöld derű.

A szőlőhegyek íze
a legpompásabb itt,
müller, rizling, kadarka,
mind-mind ontja levit,
s a bordaltól másság
a jókedv és vidámság!

Erre húznak a fecskék,
mikor tavasz ragyog,
a gólya, új fészekhez,
a lápokban battyog
friss gallyat keresni -
és béka-zajlást lesni.

Árnyát itt gyakorolja
leginkább az erdő,
míg cserjéit tapossa
az őz, a tekergő;
s hús mindenik álom,
ha barlangjait járom.

Ős büszkén domborulnak
a dombok és ormok,
völgyeit hőséneke
foglalja a dalnok,
s a szél is körbe jár,
mikor ide ér a nyár...

Itt virradnak a napok,
itt is estelednek,
Napsugárba, csipkeként,
szép csillagok esnek,
a Hold meg beoltja
ezüstjét minden lombba.

Ragyog itt minden kis zug
míg hajnalok égne,
megmaradva örökszép
igaz, élő képnek;
s mélyeidben majdan,
hadd, fejem sírba hajtsam...

Gömör... létem rétjei
mind csak itt fekszenek,
a virágok itt nyílnak
tarkának, édesnek,
itt arany minden fű,
mi szívemnek zöld derű.

Szádalmás, 2006. február 19.

H. Túri Klára:

ANIKÓ LEVELESLÁDÁJÁBÓL 2.

Krím félszigetén Nagygizi

Egyszer csak *nem* volt az osztályban. Nem hiányzott bár, sose jelentették, mint hiányzót, de mégsem volt ott. (Szinte észre se venni ugyanis a „nagygiziket”, hiába volt jólöltözött, sőt divatosnak mondható 12 évesen már) Nem volt, hát keresni kezdték. Egymás között nem, csak otthon, - ő pl. anyjától kérdezte: Tudja-e azt, mi van nagygizivel? Tudta. Anyja sok mindent tudott, olyat, amit ő ... valamilyen oknál fogva még nem tudhatott. Csak Anyu. Mint ahogy azt is ő mondta meg, mi az a vatta-pamacs, amit a tavalyi búzaföldről, mint legújabb növényi csodát elébe tartott. Gyapot - hallja még ma is szinte fanyarul elégedett hangját, mely mintha meg is jósolná neki: - ilyen hülyeségben lesz részed, szegény gyermekem ... sokszor még, ebben a „nagygizis” világban. - Hogy miért nagygizis? - Mert ő ezt gondolta hozzá. S az hogyan is történhetett, hogy Jaltába került nagygizi, mely tudvalevően közepén, a nagy Szovjetunióban van: ... ezt is anyjától tudta meg. Tüdején foltot találtak, s gyógyulni vitték oda. Hogy-hogy egyedül csak ő mehetett el? (!) Ha betelepült volt Nagy Gizi, s ha valamely számára ismeretlen sváb kitelepítésnek áldozatul esett család, egészen új, az ő szülei 50-es években újonnan felhúzott nagy házával alig régiebb építésből járt az iskolába. Neki nem volt barátnője, és ezért tulajdonkép-

pen sajnálta is őt. De, hogy az odaátról jött magyarok közül a templomba egy se járt, azért meg már magát sajnálta.

Sváb falu volt Baj, a valamikor színreformátus magyar helység, melynek az Esterházyak által rekatolizált népe 1945-től hitében is újra kellett volna, hogy éljen minden elképzelhető jóra való irányultságot. Még egy nazarénusra is emlékszik, akit... szegény felvidékieknél is szinte többre becsültek itt, - az legalább hitte az Istent, míg ezek? - Mint gyerek, sokat szenvedett attól a felfoghatatlanul zavaros viszonylatrendszerrel, melybe dolgaik folytán mindennap belekerült. Míg nem tehetetlenségében „nagygizivé” nem lett végül saját maga is, és egyben barátnője is lett. Gondolatban.

Portré (olaj, farost)

Helytörténet

Végh József:

Anekdoták azokról az emberekről születnek – még ha olykor-olykor csipkelődök is azok – akiket szeretnek, tisztelnek a pályatársak, s azokról maradnak fenn, akikről a kérlelhetetlenül múltó idő úgy ítélkezik, hogy méltó az emlékezetre. A színészet a pillanat művészete. Még az előadások korszerű technika révén lehetővé vált rögzítése sem tudja teljes egészében visszaadni a csupán jelenlévők számára átélhető élményt. Csodálatos dolog az, hogy – bár Szentgyörgyi István emberöltők óta immár az égi publikum előtt játszik – mégis fennmaradt emlékezete. A titok nyitja, hogy olyan példaképpé tudott válni, szakmaiságában, emberi mivoltában, mely miatt egyetlen valamire való visszaemlékezés sem nélkülözheti említését. Követésre érdemes, büszkén vállalható mintává, annak ellenére, hogy az általa oly kiválóan művelt műfaj – a népszínművek világa – mára már természetesen vesztett népszerűségéből. Olyannyira kiválónak tartja őt máig a színészi szakma, hogy méltónak tartja arra, hogy neve alatt bocsássa útjára ma is a frissen végzett erdélyi színművészeket, s hogy az ott élők közül a legkiválóbbakat a Szentgyörgyi-díjjal jutalmazza. Csak a szülőföld maradt adós azzal, hogy lerója kegyeletét az előtt a színészóriás előtt, ki hosszú és termékeny élete során mindig büszkén vállalta, szeretettel emlegette indíttatásának színhelyét. Szolgáljon e gyűjtemény apró koszorúként a mulasztás pótlására!

Anekdoták Szentgyörgyi Istvánról

A szabadságharcot már hat éves gyerekként élte át. A diósjenői elemi iskolai évek után a debreceni kollégiumba adták szülei. Azt remélték pap lesz belőle, de ő hátat fordítva az iskolának felcsapott színésznek. Hét évtizedes színészi pályafutásából hatot a Kolozsvári Nemzeti Színház színpadán töltött. Az erdélyi színjátszás még ma is az ő nevét viselő színművészeti főiskolából kapja az utánpótlást.

Részlet az önéletrajzi írásából

A kezdő színművész Kassán 1

Szentgyörgyi István Kassán volt kezdő színész Latabár Endre társulatában. Szentgyörgyi hamarosan a közönség kedvence lett, de Latabár szerződésük értelmében megkövetelte, hogy dúsítandó a kórus létszámát, a fiatal színész álljon be a karba. A Szép Galathea az igazgató vásárlásában, fordításában és betanításában volt műsoron. Pygmalion szobrász nyílt háttérű műtermében a karszemélyzet ciprusi lányoknak és ifjaknak fölöltözködve keresztülvonult a színpadi négy-öt láb magas hegységen, bemutatni Vénusznak áldozataikat. Szentgyörgyi a kocsmában a disznókocsonya mellé be is borozott. Hét előtt pár perccel riasztotta csak asztala mellett a színházzsolga, hogy megkezdték a nyitányt. Görög inget húzott magára. Nem maszkirozott. Alul nadrág és csizma volt rajta. Abban reménykedett, hogy a platándíszletek eltakarják görög ifjúságának magyaros alfelét. A színpadon kiderült azonban, hogy fejuktól szandáljukig látszanak a kóristák. Szentgyörgyi összehúzta magát. Kezével lefelé ráncigálta görög inge szegélyét. Egyre lejjebb és lejjebb guggolva menetelt az énekkar tagjai között. A közönség persze megismerte kedvencét. A diákok meg is éljeneztek az összezsugorodni igyekvőt. Latabár kezéből kiesett a vezénylő pálca, és öklével fenyegette meg színészt. A primadonna, aki még nem kelt életre, s így szobor formájában egy kasírozott márványoszlopon állt, karjával eltakarta arcát, úgy nevetett, hogy rengett alatta a márványoszlop. Mivel az áldozat-bemutató ifjaknak ugyanazon az úton, amerről jöttek, vissza is kell vonulniuk, a csorbát kiköszörülendő, Szentgyörgyi maszkot készített, tetőtől talpig jelmezbe öltözött. Nem bújt el, a menet élére tolakodott. Most még jobban nevetett a közönség. Bravóztak, tapsoltak. Szentgyörgyi lett a premier hőse. A függöny legördülte után az öreg Latabár őrvöngve rohant föl a férfiöltözőbe. Szentgyörgyi azonban ciprusi jelmezére köpenyt rántott és eliszkolt. Másnap orvosi bizonyítványt küldött igazgatójának, hogy betegség akadályozza megjelenni a színházban. Csak negyednap merészkedett szemei elé.

Az első komoly szerep 2

Kovács Gyula rekommandálására Latabár Endre, a régi, jó direktor, szerződtette társulathoz, a következő szavakkal: "Látom, amicze, hogy azt a húsdarabot, ami a szájában van, elég jól tudja forgatni, hát nem bánom, ha itt marad."

Néhány nap múlva a színházzsolga titokban a kezébe nyomta Nachunmenzadé török pap szerepét, a "Szigetvári vértanúk" című drámából. A bőbeszédű színházzsolga még azt is a fülebe súgta, hogy a szerepet a direktor úr küldte, azzal az üzenettel, hogy jól el kell játszani, azután lesz ám „gage” is. Ez kellett Pistának: „szerep és gage”! E. Kovács Gyula, Kendy Gusztó és Veress Laci kézen-közön megmagyarázták neki, hogy kell a szereppel elbánni, mi a végszó, mi a mondóka és mi az instrukció. Mert ezt minden kezdő színésznek legelsőbben kell tudnia.

Néhány nap múlva elkövetkezett az előadás. Kovács Gyula úgy kimaszkírozta Pistát, hogy még a szülőanyja sem ismert volna rá, de azért a novícius jobban trémázott, mint mikor Debrecenben az examenre kellett kiállania. Az utolsó pillanatban azonban megemberelte magát és olyan stentori hangon mondta el szerepét, hogy az öregebb kollégái mind megdicsérték érte.

A Cigány című népszínmű címszerepében

Az első mecénás 2

Színészkedésének harmadik esztendejében nagyon nevezetes eset történt Szentgyörgyi Pistával. amikor a "Király házasodik" című vígjátékban Kont Miklós szerepét eljátszotta.

Mikor színésznek beszegődött, olyan asztragán prémes bundája, kék dolmánya és búzavirág színű, sujtással kiteremtettézt magyar nadrágja volt, hogy akármelyik mágnás megirigyelhette volna tőle. De bizony, az idők folyamán, minden lassacskán leszakadozott róla, és télvíz idejére egy vékonyka, világos szatingló nyári -ruhában fogvacogva didergett a nagy hidegben.

Az említett előadás után másnap, hideg, csípős szélben éppen a próbára sietett, mikor szembe jött vele Péchy Manó gróf, a magyar színészet bőkezű patrónusa, megszólította, tetőtől-talpig végignézte, megdicsérte Kont szerepéért és arra buzdította, hogy csak tanuljon szorgalmasan tovább. Szentgyörgyi Pista olyan boldog volt a nagy kegytől, hogy egy ilyen nagy úr szóba állt vele, hogy örömeiben majdnem megölelte a színház sarkán áruló vén kofa-asszonyt.

Még aznap beállított hozzá egy szabóinas, azzal az üzenettel, hogy a majszter úr kéreti a Szentgyörgyi urat, hogy fáradjon el hozzá a műhelyébe, ahol a legnagyobb ámulatára meg volt számára rendelve egy szép fekete atilla, nadrág, mellény és egy pompás, divatos fekete szűr, amilyent abban az időben viseltek. Kérdezősködött titkos jótevője után, de a szabómeszter lakatot tett a szájára és így csak később tudta meg nagylelkű mecénása nevét.

Nem értesz hozzá, édes fiam... 3

- Hová, hová olyan sietve, Pista bácsi? - állítja meg a színházba igyekvő Szentgyörgyi Istvánt az ismerős úri szabó.
- Próbára, fiam, próbára - feleli az öreg.
- Ismét próbára? - csodálkozik a derék iparos, amikor a jelenet már negyedszer vagy ötször ismétlődik.
- Oda bizony.
- Nem nagyon értek a színházhoz, Pista bácsi - mondja a szabó -, de annak a sok próbálgatásnak szerintem semmi értelme. Ha valami nem megy, hát nem megy. Abba kell hagyni!
- Csakugyan nem értesz hozzá édes fiam - veti oda Szentgyörgyi, és gyors léptekkel tovább indul.

A kaszás üzenete 3

„A kertemben derékig ér a fű és az Istennek magának nem találok kaszást” – panaszkolta Fekete Mihály Szentgyörgyi Istvánnak. "Hát.. én kerítek egyét, ha rendesen megfizeted" - szólalt meg egy idő után Pista bácsi, s addig-addig csűrte-csavarta, míg jól felszórította a napszámot. Végül azt mondta: "Neked más dolgod nem lesz, csak hozd ki a pénzt a kertbe."

Másnap alkonyattájt, amikor Fekete Mihály kísért a Donáth útra, látta, hogy szép rendezésben áll a lekaszált fű, Pista bácsi egy fa alatt szalonnázik, a kasza meg ott csüng az egyik ágon. "Na, hoci a pénzt - mondja -, és rendben is volnánk." "És ki rázza el a rendet?" kérdezi Fekete. "A kaszás azt üzent - válaszolt Pista bácsi, miközben szedelőzködött -, hogy azt már egy magadfajta, hozzá nem értő városi is el tudja végezni."

Lovat, lovat... 3

Shakespeare III. Richárdját játszotta a kolozsvári társulat a század elején, Szentgyörgyi Istvánnal a címszerepben. Egy vasárnap délutáni előadáson, az utolsó jelenetben, amelyben a bűnt bűnre, gyilkosságot gyilkosságra halmozó Richárd a veszített csata, színhelyéről menekülni akarván, elüvöltötte, eldörögte közismert szövegét: "Lovat, lovat, országomat egy lóért!", az erkélyről leszólt egy borízú hang: "Szamar nem lesz jó?" Ki püsszegve, ki zavartan,

ki kuncogva nézett arrafelé. Szentgyörgyi is megállt egy pillanatra, majd a közbeszóló felé fordulva, azt mondta: "Dehogynem, gyere le!"

Kapja meg, aki tudja! 3

A molnár és fia című színműben lehetetlen zsugori embert kellett megelevenítenie Szentgyörgyinek. Hol lányai, hol az alamizsnáért esedező szegények elől dugdosta féltve őrzött pénzeszacskóit. "Hát kire bízom, jaj, kire bízom pénzemet?" - kiáltott fel kétségbeesetten az egyik jelenetben. S akárcsak a III. Richárd előadásán, ezúttal is érces közbekiáltás hangzott el az erkélyről: "Rám!" Szentgyörgyi ezúttal sem jött zavarba. "Mondtam már, hogy kódisokra nem bízom! - toppantott dühösen. - Inkább elásom, azután kapja meg, aki tudja!"

Ugratás 3

Tóth Elek és Szentgyörgyi István két nagybajuszú parasztvezért alakított az egyik népszínműben. "Te, Elek, leesett a fél bajuszod" - suttozta Szentgyörgyi, miközben társa nagy monológját hallgatta. "Melyik?" - suttozta vissza Tóth Elek, szempillantásnyi szünetet tartva. "A bal" - intett Szentgyörgyi. Tóth Elek a szöveget továbbmondva, hirtelen lekapta a jobb fél bajuszát, s a közönség harsány nevetése közben, ott állott peckesen és fél bajusszal. A bal fél bajusszal.

A vén bakancsos és fia a huszár című film jelenete

A pauza 4

Szentgyörgyi István, mint sok más kiváló pályatársa, szintén nem volt híres szereptudásáról. Amúgy is tempós, magyaros beszédje sokszor bizony a normálnál hosszabb szünetekkel akadt el, de nagy rutinja és kiváló játékkészsége folytán a közönség sohasem vehette észre,

vajon a pauzák önkényesek vagy önkéntelenek-e?

A nyolcvanas évek végén egy sovány, nagyorrú fiatalember került a kolozsvári Nemzeti Színházhoz. Jelentéktelen, kopottas külsejével és inkább csúnya arcával bizony akkor még nem sok vizet zavart és egy-két apróbb epizód szerepen kívül nem is igen tűnhetett fel az akkori időkben divatos szép szál, szabályos arcú amorózók és hősök között. De lelkiismeretes munkája, nagy színpad szeretete és lelkes ambíciója következtében a direktió minden darabban juttatott neki néhány szavas szerepet. Buzgósága azonban odáig terjedt, hogy mindazokat a darabokat, melyekben játszott, szóról szóra megtanulta, így tehát minden szerepet betéve tudott.

Egyik este Shakespeare Julius Caesarja került színre. Pista bácsi játszotta a címszerepet, barátunk pedig az egyik polgárt. A nehéz nyelvezetű szövegben Szentgyörgyi egyszer úgy elakadt, hogy még a sűgő duplaerős és többszöri tevékenységének sem volt nála foganatja. Magyarul szólva belesült. Ezt a fiatal pályatárs észrevette és hogy kisegítse nagynevű kollégáját, a háta mögöl sűgni kezdett neki. Ezt Szentgyörgyi meghallotta és ettől kezdve simán folyt le az előadás. Csak utána az öltözőben ripakodott rá dühösen a fiatalemberre:

- Jegyezze meg Heckmann öcsém, hogy nincs a színpadirodalomnak az a pauzája, amit Szentgyörgyi István ki ne tudna tölteni!

Heckmann öcséből lett a későbbi nagy Hegedűs Gyula.

Ez nem precíz sűgás! 4

A sűgóra támaszkodás egyik tipikus példája volt az az eset, mikor ugyancsak a kitűnő Szentgyörgyi Pista bácsinak egyik szerepében kommandíroznia kellett:

- Egy - kettő - három!

A sűgő fel is adta neki: egy - kettő...

Szentgyörgyi mondta is utána: egy - kettő...

De ekkor abbahagyta és lenézett Szilágyira, a sűgóra, aki azonban már fordított egyet könyvében. Szentgyörgyi dobbantott, Szilágyi felnézett, kérdő tekintettel. Nem értette, mit akarhat még tőle a művész úr, akinek ez volt az utolsó mondata aznapi szerepében.

A felvonás továbbpergett, de másnap Szentgyörgyi szigorúan ráripakodott Szilágyira:

- Micsoda slendriánság volt az tegnap?

A sűgő ártatlansága tudatában, elképedt.

- Nem értem, mi volt a baj?

- Csonka szöveget adtál fel - háborgott a művész.

- Én? Mikor?

- Nem sűgtad a háromat! Magamnak kellett kitalálnom, és úgy mondtam csak el, emlékezetből. Nohát!

Koport 5

Annak idején E. Kovács Gyula rendezte a "Makrancos hölgy" -et. A rendező intézkedik:

- Ne mondjunk Petruccsiót, Pesten már Petrukkiót mondanak.

Jön Szacsuvay jelenése. Szöveg szerint mondja:

- Itt jön a csoport.

Szentgyörgyi közbeszól:

- Nem csoport az már fiam, hanem „koport”!

Az úr és a szolgája 5

Szentgyörgyiről mesélik: "Valamelyik régi darabban E. Kovács Gyula játszotta az urat, Szentgyörgyi meg a szolgáját. Egyik felvonásban a nép künn lázong s E. Kovács kimegy a színről a népet lecsillapítani. Ezalatt Szentgyörgyinek nagy magánjelenete van benn a színpadon. Igen ám, de Pista bácsi a szöveget már akkor is nehezen tudta megtanulni. Főpróbán azért valahogy sűgő után eldöcög. Este következik ez a jelenet. E. Kovács Gyula kimegy a színről, Szentgyörgyi belekezd a nagy monológba, de küzd a szöveggel. Mikor már látja, hogy a dolog sehogy se megy, e hősi szavakkal:

- Nem úgy uram! Hol az úr, ott a helye a hű szolgájának is! – és kitávozik ő is a színről.

Berde Mózes jelentkezik 6

Egry Kálmán társulata nehéz helyzetbe került 1892 nyarán. Elfogyott a pénz, elfogyott a közönség. Ez éppen Gábor Áron hazájában történt. Valaki azt az eszmét vetette föl, hogy jó volna darabot íratni a nagy ágyúöntőről, arra eljőnnének a derék székelyek. Meg is bízták Deréki Antal színészt, sok színdarab sikeres íróját, aki a még élő kortársak útmutatása szerint megírta a drámát. A siker olyan nagy volt Sepsiszentgyörgyön, hogy a kolozsvári színház is műsorára tűzte a darabot.

A "Gábor Áron" kolozsvári sikerének azonban volt egy mindent felülmúló erejű, külön tényezője is. Az egyik felvonás a sepsiszentgyörgyi megyegyűlésen játszódik. Ezen a történelmi nevezetességű gyűlésen Berde Mózes elnökölt, amikor Gábor Áron az ágyúöntésre felkínálta magát. Mikor a darab ehhez a jelenethez ért és Szentgyörgyi a Berde Mózes hű maszkjában megtartotta a gyűlést megnyitó beszédét: az első sorban egy könnyező öregúr ugrott fel a helyéről és remegő ajakkal kiáltotta: - így volt, így történt, szóról szóra ezeket mondtam!

Percekig tartó viharos taps ünnepelte a két Berde Mózes: a történelmi alakot a színpadon, és az élőt a nézőtéren.

Mi a convergens? 7

Szathmári Ákos mesélte az alábbi történetet. Nagy Gábornál történt. Minden tervezés és készülődés nélkül verődött össze egyik estén egy díszes társaság: Iddogáltunk. A jelenvoltak névsorát nem tudom pontosan összeállítani, de egész biztosan emlékszem, hogy ott volt Bartha Miklós, Ugron Gábor, Szász Gerő, Parádi Kálmán, Salamon Antal, Vedres a színész, Nagy Mór, Krasznai Miska - s akit legelől kellett volna említenem - Szentgyörgyi Pista bátyám. A véletlen Salamon Tónit tette szomszédommá az egyik és Szentgyörgyi Pista bátyámat a másik oldalon s vele szemben, az asztal túlsó során ült a nagyhangú Krasznai Miska, serénykedve a poharak ürítgetésében.

Kvaterkázás közben. sok mindenről esett szó. Az én Tóni szomszédom nem tagadta meg magát, kötődött velem a matematikussal s azt állította, hogy a matézis csak szójáték, mert hát hol azt mondja, hogy a paralell vonalak nem metszik egymást, hol azt állítja, hogy a végtelen messzeségben találkoznak. Szóból szó lett, s én tőlem telhetőleg és a Tóni szomszédom matematikai felfogásához alkalmazkodva, kést, villát segítségül véve, igyekeztem megmagyarázni a dolog mibenállását. Igyekvésem közben többször használtam e szavakat:

convergens, parallel, divergens.

Miska figyelemmel kísérte a vitát s egyszerűcsak közbevág: - Becsületem istenére mondom, hogy nem értettem belőle egy szót se ! - Nem csodálom, - szólalt meg Szentgyörgyi Pista bátyám - ezt nem is a professzor tudja neked megmagyarázni, hanem én. Hát édes Miska, mikor korcsmába kell menni, akkor te Szentgyörgyi Pistával convergens vagy, mikor inni kell, akkor parallel vagy, mikor fizetni kell, akkor divergens vagy.

Nem is kísérlem meg leírni a hatást, legyen elég annyit említenem még, hogy másnap reggel a Bartha Miklós lakásán tea mellett üdvözöltük a hajnalt.

Szállodában 7

Szentgyörgyi budapesti vendégszereplése alkalmával a szállodában nem tetszett a szobája. Megígérték, hogy estére megfelelőbb szobába szállásolják. A művész úgy tizenegy óra tájban került haza a kávéházból, ahol Gyenes Lacival, a komájával és Bercsényivel diskurálgattak. Láta, hogy az ablaka le van függönyözve, sietett felhúzni a függönyt, hogy reggel korán ébredjen. Az eset innen kezdve az ő elbeszélése szerint így hangzik:

- Jót alszom egyet s aztán az ablakra nézek, de az egészen sötét volt.

- Még egyet alszom s aztán ismét az ablakra nézek, de még mindig sötét volt.

- Megint alszom egyet... Megint sötétség! Most már azt hittem, hogy soha sem virrad meg. Kezdettem vizsgálni a dolgot s akkor látom, hogy bizony már nagyon régen megvirradt...

Hát az Isten verje meg az ablakát, valami sötét zugba nyílt, a hova felülről hatolt csak valami csepp világosság. Ha észre nem veszem a dolgot, még most is ott alszom.

Hun vagy Elemér? 8

Török Erzsébet mesélte az alábbi történetet. Szentgyörgyi Istvánnak, a nagy színművésznek volt egy egyholdas kertje a Donát út végén. Minden reggel korán kiment és tarisznyában vitte a kenyeret, a szalonnát és a szilvóriumot. Élvezte a kerti munkát.

Élt az idő tájt Kolozsvárott egy művészetet kedvelő ügyvéd, dr. Óvári Elemér; ez a bohém ügyvéd mindig tréfákon törte a fejét. Egy reggel felkerekedett, hogy megkeresi Szentgyörgyit. Mondták, már kint van a kertjében. Elemér bácsiban rögtön megfogamzott a tréfa. Szele Márton csemegekereskedésében összevásárolt minden jót: szamosújvári húsos szalonnát, szebeni szalámit, tömlő túrót, egy-két üveg jófajta enyedi bort, fehér, verthajú kenyeret.

Így felpakolva társaságával visszaült a fiákerbe és kihajtottak a Donát útra. Egyikük előre ment kikélni, hogy Pista bácsi merre van? A „kém” jelentette, hogy valahol a tetőn dolgozik. Ezután az egész társaság belopódzott a kertbe, s Elemér bácsi megkereste Pista bácsi tarisznyáját. Kicserélte a szerény tízórait azzal a sok finomsággal, amit ő hozott, s aztán elbújtak és vártak.

Egyszer csak délfelé előjött az öreg. Kinyitja a tarisznyát, kiveszi a szalámit, nézi a szalonnát, a túrót, a bort, s megszólal:

- Hun vagy Elemér?

Hogy ezután ez a tízórai hol, s mikor végződött – azt már nem jegyezte fel a krónikás.

A szultán levele 9

Nagy nemzeti színjáték adódott a kolozsvári színházban, a Farkas utcaiban, a drága, Öreg falak között, amelyeknek halhatatlan, dicsőséges emlékezete élni fog, amíg magyar szó él ezen az elgörbült világon.

Szentgyörgyi István adta benne az erdélyi fejedelmet.

A memóriája Szentgyörgyi Istvánnak soha sem volt valami felette erős. Nem kis gondot okozott ez neki és nem kis fáradságot, hogy betanulja a sok istenadta prófétai frázist. Különösen pedig az afféle hazafias színjátékok adtak teméreték gondot és dolgot neki, amelyben átkozottul túl cifra volt a beszéd, és még hozzá a jámbusokat is ki kellett hozni. Mert E. Kovács Gyula volt a rendező és irtózatosan ragaszkodott az efféléhez. Ott nem lehetett stilizálni!

Jól fogott tehát, ha eléfordult ilyenkor egy-egy istenes levél is a darabban, amelyet nem kellett megtanulni, hanem csak úgy kényelmesen felolvasni a színpadon.

Ebben a darabban is volt tehát egy levél, amint a fentiekből is gyanítani és sejteni lehet. Cikornyás és kacskaringós stílusú, jó hosszú levél volt, amint illik is. A szultán öfelsége íratta Erdély fejedelmének, Szentgyörgyi Istvánnak. Fel volt fejtve és részletesen ki volt explikálva benne a magas Porta egész balkáni politikája Maga Kovács Gyula volt a szultán követe, ő hozta azt egy lepedőnyi nagyságú pergamenre írva, egyenesen Konstantinápolyból nagy és ékes díszkísérettel. Tizenkét próbát tartottak és ő mind a tizenkétszer ugyanazokkal a hatáson kiesztelt ceremóniákkal adta át Szentgyörgyi Istvánnak és Szentgyörgyi István ugyanazokkal a méltóságos, lassú mozdulatokkal vette át és azután olvasta fel - szép, öreg és vastag betűkkel, lúdtollal írta le a kellékes -, amelyek méltók a fényes Kapuhoz és másfelől méltók egy öreg erdélyi fejedelemhez is, hogy pápaszem nélkül is folyamatosan lehessen olvasni. A dolog illetékesen akkurátusan ment. De Kovács Gyulát ez egyszer szintén megszállotta a tréfacsinálás ördöge, aki azóta is mindig ott bujkál a kolozsvári, színpadon. És nem határozott el kisebb dolgot, mint hogy este az előadáson üres pergament fog átnyújtani a fejedelemnek.

Az emlékezetes estére teljesen teli ház gyülekezett bé. Ott volt a kollégium is minden diákjával. Koszorút is csináltattak a fejedelemnek.

A színpad a fejedelmi tróntermet ábrázolta. Szentgyörgyi István országnagyjaitól körülvéve a fejedelmi székben ült, három lépcsős emelvényen. Már ahogy ült, azt is megtapsolták. Mert ülni- is kell tudni az igazszínész nek. Az ám! Így volt az!

Künt pedig megzendültek a harsonák, a menet mind közelebb és közelebb érkezett, teli lett velük a színpad. Akkor aztán szépen félkört formálva, helyet csináltak a szultán követének és kíséretének. A trombiták most egyszerre elhallgattak, a szívek feldobogtak és Kovács Gyula előlépett a trón, zsámolyához. A levelet, amelyet a szultán intézett Erdély fejedelméhez. és amely Erdély sorsát hordozta kezében tartotta. Nagy piros pecsét lógott le róla csillogó aranyzsinóron Azt Kovács Gyula áhítatosan megcsókolta és tisztelettel teljesen átnyújtotta a fejedelem önnagyságának szép beszéd kíséretében.

Szentgyörgyi István fejedelemhez méltó tempós mozdulatokkal emelkedett fel a székből, előre jött a felső lépcsőfokig és gyanútlanul átvette a pergamentekercset, a fermánt. A szívéhez szorította, aztán felemelte az ég felé, azután a homlokához értette és ezek után lassan, tempósan elkezdte róla lefejtetni az aranyzsinórt, hogy hozzáláthasson a felolvasáshoz. A pergamen azonban mintha üres lett volna! Nem látszott rajta semmi írás. István fejedelem közelebb tartotta a szeméhez, aztán távolabb vitte, ameddig csak a karjai értek, egy kevésé oldalt fordította a gázlámpák irányába. Majd a túlsó oldalt is megnézte hátulról.

Hiába minden! A pergamen teljesen érintetlen és szűz volt, mint a mindenség a teremtés hajnalán. A tintát és a pennát mintha fel sem, találták volna!

Kovács Gyula szemei ravasz megelégedettségtől fénylettek.

István fejedelem kétségbeesetten pillogott a sűgolyuk felé. Hiába. A sűgónak esze ágában sem volt sűgni.

Nem maradt más, mint tovább csinálni e tempót. Jobbjában csűggedten leboocsátotta az átkozott iratot, a baljával öregesen megdőrzsölte a szemeit, aztán Kovács Gyulához fordult, aki még mindig a mellén keresztbe tett kezekkel hajladozott a helyén.

- Édes fiam, Küprili Mehemed - szólt hozzá jóízű nyírségi dialektusban - Nagyon köszönjűk néked, édes gyermekűnk, hogy nem késlekedtél elhozni nekűnk mi felséges urunknak, a Pdi-sahnak - jelen dicsőséges levelét, Allah növelje meg a te árnyékodat és fényeskedjék neked a paradicsom (mentűl hamarább). De lásd édes gyermekűnk, Küprili Mehemed, mi már öregrendűek lettűnk az esztendők törvényei szerint és szemeinknek élességét elvevék a háborúságok és hadviselések virnyasztásai. Azért tehát tudunk még olvasni, hogyne tudnánk! Mindenesetre tudunk. De nem igen könnyen jön az ilyen szálkás írás olvasása. Te pediglen még éfiű vagy, eédes gyermekűnk Mehemed Küprili, a szemeid mint a jóféle kerecsen szemei. Fogjad azértan eédes gyermekűnk, a mi felséges urunk és császárunk dicsőséges írását és olvasd fel őtet nekűnk, eédes fiunk. Küprili Mehemed, fennhangon és kellő akcentussal, drága gyermekűnk...

Azzal megcsókolta a nevezetes okmányt és oda nyomta a Kovács Gyula markába.

Ember legyen a talpán, aki Szentgyörgyi Istvánt falhoz akarja állítani! De Kovács Gyula ember volt a talpán.

Átvette az okmányt, egyebet nem is tehetett volna, s míg a nagy fejedelmet oda kívánta, ahol a bors terem, a sűgó segítségével, aki időben észbe kapott, kínjában olyan gyönyörűen olvasta fel, hogy hatalmas tapsot is kapott utána, ami, ritka levél alkalmával szokott előfordulni.

Mert Kovács Gyula csak olyan rendező volt, aki nemcsak a maga szerepét tudta, hanem megtanulta az egész darabot. De előadások is voltak azok, amelyeket vett a kezébe!

Szentgyörgyi a mozisínész 10

Janovics Jenő 1914-ben elhatározta, hogy önálló filmgyárat létesít. A Bánk bán forgatásához, Tiborc szerepére természetesen Szentgyörgyit kérte fel. A népszerű színművész ekkor már hetven éves volt. Amint mondotta, csak Jászai Mari kedvéért vállalkozott a filmszereplésre. Az első felvételekre lelkesen készülődött., s büszkén jelentette ki: „Ezt csináljátok utánam! Deresedő hajjal, hetven évvel a vállamon, én újra kezdő vagyok, kezdő színész. Mozisínész. Lázás vagyok. Drukkolok az első fellépéstől. Ezt csináljátok utánam!” A kis erdei házikó, amelyet a film folyamán felgyűjtanak, annyira megtetszett Szentgyörgyinek, hogy meg akarta vásárolni. Amikor a darabban ki kellett mentenie Melindát az égő házból, szomorúan nézte végig a házikó leégését...A felvételek befejeztével a kastély ura a művészeket meghívta búcsúebédre. A színészek autón mentek a kastélyba Szentgyörgyi kivételével, aki Tiborc öltözetében gyalogszerrel ment. Az országúton egy cigány csatlakozott hozzá, s együtt mentek – a cigány azt hitte, hogy egy szegény paraszttal beszélget – a kastély felé.

A pálinka

Szentgyörgyit Barcsay Domokos, a "fejedelem" is meginvitálta olykor-olykor próbák után egy néhány pohárka finom italtra. Pista bátyánk nem kedvelte ugyan az úri társaságot, sokszor dohogta, hogy nem szeret nagyurakkal egy tálból cseresznyét enni, de Barcsay Do-

mokos kivétel volt. Bohém volt, tréfás kedvű, mindig évelődő, a komédiásnépet imádó, közvetlen egyéniség, akiből társaságban sohasem ütközött kis a fejedelmi vér gögje.

Egy délelőtt a Farkas utcai színház platánfái alatt sétálgattam, a szerepemet olvasgatva, jelenésemet várva, odabent Zola "Pálinká"-jának főpróbája folyt. Este ment a darab. Megyeri rendezte. Arra haladt Barcsay Domokos s kérde tőlem, hogy mit próbálnak a színpadon? Megmondtam: a "Pálinká"-t.

- Pista játszik-e benne?" – kérde tovább.

- Játszik – mondom – az Aranyszájút játssza, az egyetlen alakot, aki szigorú antialkoholista, a józanságot prédikálja, és elrettentő képeket fest az alkohol pusztításáról.

A Barcsay Domokos finom, szellemes arcán egy futó mosoly jelent meg. Nem szólt semmit. Várt. Sejtettem, hogy valami tréfa van kialakulóban, mert a fejedelmet úgy ismerték, hogy az egyetlen dolog, amit az életben komolyan vesz, a tréfa, az egyetlen dolog, amire érdemesnek tartotta az idejét vesztegetni, másoknak megtréfálása. Legendák szárnyaltak azokról az elmésségekről, azokról a szikrázó ötletekről, amelyek mind az ő agyában születtek. Különben a színházhoz családi kapcsolatok fűzték, veje volt Korbuly Bogdának, a híres örmény bankigazgatónak, a Pesti Hazai Takarékpénztár erdélyi vezérének, aki több ízben intendánsa volt a kolozsvári Nemzeti Színháznak. Barcsay Domokos, a fejedelmi vő, ezen a címen is sűrűn megfordult a színház tájékán, s különösképpen a mulatni vágyó színészeket tartotta bűvkörében. A fejedelem tehát várt a színház platánfái alatt, én pedig egy fához támaszkodva lapozgattam a szerepemben s titkon őt figyeltem, amint fel és alá sétált.

Amikor kilépett a kapun Szentgyörgyi, Barcsay megszólította:

-Hová megy, Pista bácsi?

- Haza, nagyságos fejedelem – feleli jókedvűen Pista bátyánk.

- No, ne siessen – mondja Barcsay Domokos – kísérjen el, betérünk egy pohárka étvágygerjesztőre, meg egy kis malacpörköltre Bodónéhoz, azután hazaviszem én magát a kocsimon.

Pista bátyánknak nem kellett biztatás. Eltűnnek együtt. Mi történt, nem tudom. Csak azt látjuk este 6 órakor, hogy egy konflis áll meg a színház előtt, abból dülöngve száll ki Szentgyörgyi bátyánk, hangosan morfondéroz, káromkodik, s kiveszünk a szavából annyit, hogy:

- Ebadta fejedelem, hát nem berúgatott?!"

Valahogy feltántorgott az öltözőhelyére, de ott ültében elaludt. Az "Aranyszájú"-t pedig azon az estén nekem kellett eljátszanom.

Talán ez volt az egyetlen eset Szentgyörgyi pályafutásán, amikor fegyelemsértést követett el. Mert egyébként példásan kötelességtudó volt.

A pesti rendező és a modern Bánk bán

Azaz hogy még egyszer tanúja voltam annak, hogy a színpadot próbaközben, haragosan, káromkodva hagyta ott. Én akkor már csak "névleges" igazgatója voltam a színháznak. Az új vezetőség éppen egy pesti rendezőt hozatott le, s az rendezte a Bánk bán-t. Átgúrta, a szöveget javította, a jeleneteket össze-visszahányta. Úgy megrövidítette a tragédiát, hogy az előadás ne tartson két és egy negyed óránál tovább, nehogy megunja a közönség. A színészek persze szó nélkül követték az utasításokat, nem mertek szólani, mert hiszen egy "pesti" rendező parancsolgatott, de azután következett Tiborc jelenése. Szentgyörgyi nem volt ott. Már akkor ritkábban is játszott, elfelejtették értesíteni, hogy próbája van. Küldönc ment érte, de mire megérkezett, már éppen a harmadik felvonást próbálták. Szentgyörgyi gyanútlanul megy be Tiborc nagy jelenetére (ezt a szerepét úgy tudta betűtől-betűre, mint a Miatyánkot), s kezd játszani. Mindannyian lenyűgözötten figyeltük, mert ezt a jelenetet úgy játszotta az öreg, hogy

egy nemzet panasza zokogott ki a szavából, keserűen, lázadóan. A nagy beszédéhez ér és bele fog a királyné elleni panaszába:

"Ő csordaszámra tartja gyülevész
Szolgáit! Éppenséggel, mintha minden
Hajszála egy őrzőt kívánna"

Ebben a pillanatban élesen csattan a pesti rendező fölényes hangja:

- Ez itt hosszadalmas. Itt nyolc sort kihagyunk, húzza ki Szentgyörgyi úr.

Pista bácsi megállt. Végigsimítja a kabátujjával homlokát, hogy talán álmodik. Körülnéz, hogy hol is van? Azután akkorát dobbant a lábával, hogy a deszkák megreszketnek alatta. S fuldokolva tör ki belőle a szidalom:

- Hogy kihagyjuk?! Kihagyták ám a maga agyvelejét "módern" úr-öcsém, amikor született. Kicsoda, micsoda maga, mi fán termett, ki fia-borja, hogy hozzá mer nyúlni Katona József-hez?"

És áradt belőle a szó. De azokat már nem írhatom le. Azután elment, döngő léptekkel, nagyokat fújva.

Összeült a bölcs tanács. Szentgyörgyi nélkül nem lesz jó előadni Bánkot. Rossz vért szülne. Kocsin siet a titkár Szentgyörgyi után, mondja neki, hogy nem marad ki semmi, minden úgy lesz, ahogy ő szokta. De az öreg kidobta a titkárt.

Másnap délfelé meglátogattam. Szokása ellenére ágyban találtam. A felesége már kint mondta, hogy:

- Nagyon felbosszantották maguk tegnap azt a vén embert, mert reggelig ivott s most nem akaródzik neki felkelni, csak dül-fül.

Bementem hozzá. Rosszkedvű volt. Morgott. Azután kezet nyújtott:

- Rád nem haragszom, kedves direktorom. Tudom, hogy te nem vagy oka. Csak azok a „módernek”.

A váltó 11

Történt egyszer, hogy egy fiatal színész anyagi gondokkal küzdött. Szentgyörgyi látván búskomorságát megkérdezte annak okát, mire ő előadta kilátástalan pénztelenségét. „Sose búsulj ezen, könnyen segítünk a dolgon- mondta neki az idős színész. Elküldte őt Korbuly Bogdánhoz, a színház intendánsához, hogy írja alá a váltót, s ezt követően majd Szentgyörgyi hitelez neki. A fiatal színész lóhalálában sietett a megadott címre, az intendáns azonban visszaküldte őt Szentgyörgyihez, mondván írja alá a kiváló színész, s majd ezek után ő fog fizetni. Szegény fiatalember nem tudta, hogy ezek ketten igen nagy előszeretettel ugratják egymást. Nem is lett más az egészből csak oda-vissza futkosás, s egy anekdota.

A szalonnaköpködő 11

Szentgyörgyi nem traktálta unos-untalan a kollégáit, de szívesen látta kertjében időnként egy-egy színésztársát. Ilyenkor megkínálta mindig azzal, amit magának is készített. Egy ízben Szerémy Zoltán is ebben a megtiszteltetésben részesült. Igen ám, csak hogy a trakta ezúttal is saját termelésű borocska és szalonna volt. Biztatta Szerémyt, kanyarítson belőle, miközben ő maga már jóízűen falatozott. Az első falatnál kiderült, hogy igencsak avas volt Pista bácsi

szalonnája! Akárhogy próbálta Szerémy nem tudta lenyelni, nem tudott gyomrának parancsolni. Hosszú időbe telet, míg Szentgyörgyi megbocsátott neki. Mert – ezt talán azóta a színtanodában is tanítják – „jó gyomor kell ám a színészethez kedves felebarátaim.”

A borraivaló 11

Szentgyörgyi takarékosága közmondásos volt. Voltak, kik zsugorinak mondták. Történt, hogy az egyik pesti vendégszereplését követően a potyaleső színházi siserehad borraivaló reményében kísérte ki a jeles színészt a kocsihoz. Ő viszont borraivaló helyett egy széles gesztussal elbúcsúzott, felült a kocsihoz, s elment. A Lánchídra érve az öreg színész éktelen jajgatásba kezdett. Megijedtek kísérői, megállították a kocsit, azt gondolván baj van. Szentgyörgyi tovább jajgatott: „Elfelejtettem borraivalót adni szegény jóraivaló embereknek!”

Megint becsaptatok 3

Ünnepi előadást rendezett a színpártoló egyesület a betegeskedő, idős színész felsegélyezésére. Mert bármilyen jól suhogtatta Pista bácsi idős korban is a kaszát, a kilencvenhez közeledve, ereje megfogyatkozott s az utolsó évben ágynak esett. A bevételt tekintélyes bizottság adta át. Ő meg ágyban fekvé, gondosan megszámlolta a pénzt. Nem egyébért, de a pontosságot világéletében szerette. "No, hiányzik két zsöllye ára" - szólalt meg. "Azok hivatalos helyek, Pista bácsi - mondta a küldöttség egyik tagja. - Az orvosé meg a kritikuszé, azokért nem fizetnek!" Az öreg tettetett bosszúsággal a fal felé fordult, s a válla fölött visszaszólt: „A fene a dógotokat, már megint becsaptatok!”

Források:

- 1 Molnár Gál Péter: A Latabárok, Népművelési Propaganda Iroda, Budapest
- 2 Deréki Antal: Pálczás színészek, Budapest, 1914.
- 3 Márton Pál: Mosolygó Thália, Szabadság Kiadó, Kolozsvár, 1991.
- 4 Kürthy György: Derű a deszkán, Gondolat, Budapest, 1969.
- 5 „Rendezte: Dr. Bánóczi Dezső”, Budapest 1943, A szerző kiadása
- 6 Bárdi Ödön: Thália mosolya, Gondolat, Budapest, 1960.
- 7 Szentgyörgyi-album, szerkesztette: Szász Endre, Kolozsvár, 1911.
- 8 Színészek mesélik, Film Színház Muzsika, 1969. szept 20. XIII. évf. 38. szám
- 9 Kovács Dezső, erdélyi humorista írása
- 10 Jordáky Lajos: Az erdélyi némafilmgyártás története 1903-1930, Kriterion, Bukarest, 1980.
- 11 Szerémy Zoltán: Emlékeim a régi időkből, centrum Kiadóvállalat Rt., Budapest, 1929.

Tanítások *(olaj, farost)*

Cegléd József:

A 143. vizsga

Rompos Ignác december ötödikének kora reggelén fáradtan és meglehetősen utálattal foglalt helyet egy IC fülkéjében. Fáradtan, mert éjfél körül ismét órányi sétát tett pelenkás lányával, aki valami miatt felébredt és sírásban fejezte ki elégedetlenségét a világegyetemmel szemben. Utálattal, mert a vasúti kocsik jelentették második otthonát, lévén, hogy a cég alkalmazottjaként biztonságtechnikai oktató volt. E minőségében - a fővárosból indulva - hol Nyíregyházán, hol Győrben, Tatán, Pécsen vagy Szegeden barázdálta e kurzusokra besorolt egyedek szürkeállományát. Felettesei szerint munkáját az elvárható szigorral végezte, míg ő, szűkebb érdeklődésű gondozottjait együttérzéssel, mondhatni megértéssel kezelte. Ebből kitűnően elmondható, hogy ismerte az életet - a kereszthivatkozást -, melyben csak egy bizonyosság létezett: "minden hiba a nagyobb biztonság irányába hat". Munkaterülete iránti ellenszenvé abban foglalható össze; hogy tengelyen töltött óráinak összege, vajon miként aránylik a megtett kilométerek számához. Az ebből kialakuló együttható vajon hogyan viszonyul egy más ország /esetleg Japán/, hasonló beosztású emberének teljesítményéhez. Gyanította: ebben az egybevetésben, bizony, ő maradna alul.

A kinti nyirok után a fülke száraz melege kellemes volt, és egyedüllétet ígért. A susogó légkondicionáló sem üzemelt. Rendtartó ember lévén, amikor kibontotta vadonatúj, hasított bőrből készült bakancsának fűzőit, azokat arányos szárhosszra igazítva lépett ki belőlük, s tette fehér frotírba csomagolt lábát a szemközti ülésre. Ismerte a szabályokat. Bár...! Most sem elég szabályos! Ám kell, kell, hogy legyen minden szabálynak egy kis ruganyossága,

egy kicsi életszerűsége, különben egymást fojtaná meg; pillanatról pillanatra. Ahogy kicsit lejjebb csúszott és karjait összehűzte mellkasán, ismét eszébe jutott az a múltkori kaller, a "kolléga", aki itt hepciáskodott, amiért vasutas dolgozó ide, vasutas dolgozó oda, de mégsem váltott pótjegyet, ami szabálytalan, egyenesen hallatlanul szabálytalan. A klajzin látszott, hogy kezdőkörét futja "a szárnyvonalról való felkerülés egy magasabb kategóriába történő nyomuláson", ezért képtelen volt a rugalmas ügykezelésre, hiszen: "mi lenne, ha minden kolléga!", és "kiváltképp magának kéne tudni", és a "példaadás, a rend betartása", meg ilyesmik hangzottak el, pedig egy langyos hétköznap volt, amiben tátott szájú kagylófotel-utánzatok morzsolták a MÁV pénzügyi főkönyvét. A "Szolidaritás" szép lassan kisiklott /a kalauz elővette jegyzetömbjét/, és átment "munkáltatói érdekképviselőbe", /neve?, lakcíme?, pótjegy ára, pótjegy meg nem váltásának az elmulasztásából adódó bírság/, és kimondta a végösszeget. Rompos Ignác megadóan lesimította homlokát és feltűnés nélkül visszatolta szemgolyóit. Előbb Moldova György hallhatatlanságára gondolt; /"Fel tudná váltani az új hetvenötforintosomat?"/, de a kitöltött tétel már az "új világ" mértékegység-rendszere szerint köszönő viszonyban sem volt a korábbival. Így fellapozta az irattárcáját és kivette a bankkártyáját, majd imígyen szólt: - A kódot azért beüthetem, nem?

A kalauz lábon kihordott, hátsó fali infarktusa csak évekké később válik látteletté a prospektúrán, amiről csak annyi tudomása lesz a családnak, hogy sok stresszes helyzetet kellett megoldania, szégyennek.

Félszendergéséből a vonat rándulása nyitotta ki a szemét, mely pillanattal együtt egy PVC-kalapos, ceruza-vékonyra körbeborotvált bajszú férfi lépett a fülkébe. Apró kék szemének remegése ellentmondott késő-ötvenes korának. Életbiztosításként mállott aktatászkáját szorosan teste mellett tartva leült a tolóajtó közelében, fején hagyva a műbört. /Ő biztos

munkavédelmis, azok szoktak ilyen rogyantán nézni, a következőn biztos leszáll, gondolta reflexszerűen Ignác./ Röpke szemkontaktusuk akár köszönésnek is minősülhetett, ám alapvetően két azonos töltésű elektron találkozott, amiből nagy dolgok nem sühetnek ki. Ignác visszazárta pilláit, beállította agya MÁV-óráját, amely pontosan, az érzékesi hely előtt tíz perccel felébreszti őt. Visszarebbent éjszakai kialvatlanságába. Egy futó gondolatra még elismételte a leadandó anyag címét, melyvel párhuzamosan a tananyag is lefutott az olajozott rolettán, aztán tényleg elaludt. Álmában érezte az állomásokhoz közeledő vonat lassítását. Sorolni tudta volna a megállókat. Lassít, de nem áll meg /cikis pályaszakaszt/, újra gyorsít, majd megint lassít, és megáll. Újra gyorsít, egy helyen túlköli, mert vörös az árbocjel, aztán újra rohan. Így ment ez az agyában, egész Magyarországot átfogóan.

Biológiai órájával egybebarakácsolt MÁV-os órája finoman megrezegetti a verőereket - közel egy megyeszékhely kiábrándító vasútállomása. Mélyalvások szemgolyók piros érhálózatáról történő paplanlerántás; harcedzett nyulászkodás az ébrenlétért. A fülkében egyedül, így karok felnyújtása, roppanás, óriásásítás. Ugyanez az alsó végtag irányába - cipőkanalazással egybekötve. A lábak akadálymentes körözése tekintetét a padlóra kényszeríti, ahol első villanásra mást sem lát csak a padlót. A szem vérerei azonnal felszívódnak és hirtelen abban a komikus helyzetben látja magát, mint a gyerekkorában hanyatt fordított teknősbéka. Lábai valami torz, negatív pókállást vesznek fel, amit feltartott karjai erősítenek, s hogy megőrizze az egyensúlyt: feneke púpja a libikóka közepe. A kitarított pillanat összeomlásával teszi talpát a műanyag feketére, a mocsokra?/, a talpalávalóra?/, az egyszerűen járható, de szükségesen szigetelt felületre. Ezen egytálpnyi pihenő után felrántja jobb lábát, szemrevételezi a zoknit?/, talpát?/ - "nem vagyok lúdtalpas", gondolja, mert látja a padló mocskától mentes lábboltozat fehérét és a lábujjak meg a sarok fekete foltjait.

Ritkuló reménnyel néz szét a két ülés-vályú alatt, ahonnan megkövült porcicók csokipapírral díszített kanyonjai egy víz-esésre várnak.

Amíg a bal agyféltekéből kirebbent képben látja a lemondó legyintést, addig a jobb oldaliból valami ördögi kacagást hall. A kép és a hang összecsusszanása a fülke ajtajára szegezi tekintetét. Dühödten rántja félre, s mint ki titkot lesne, úgy tekint előre és hátra. Bakancs nincs. Visszahuppan a helyére, és elképzeli, hogy van egy "én-ember", akinek már nincs cipője, de nemsokára, mégiscsak ki kell szállnia innen, akár van lábbelije akár nincs. "Elég röhejes!" - gondolja. "Mi mindannyian, akik ide tartottunk, le kell, hogy szálljunk! Cipővel vagy mezítláb, de le kell szállnunk! A cipősöknek lehetőségük van rá, hogy észrevétlenül elsurranjanak, nekem meg, nekem...? Már mezítláb sem lehet surranni!"

Kisagyában kattogó MÁV-órája rettenthetetlenül birtokolta az időt, kinézett, látta az éppen jövő szelvényt, visszaosztott - tudta, hogy négy perces késésben van a Szitty. Előhalászta mobiltelefonját és hívta célállomását.

- Ignác vagyok!... Toncsi szerezzetek nekem egy cipőt, akármilyet, bármilyet, olcsót, majd kifizetem!... Most ez nem érdekes, majd eltalpfázom a dolgot!... Ellopták a cipőmet!...Ne röhögj, a büdös életbe! ...Hát van ilyen!?...Nem???... Ne szarozzatok már! Ott van az állomás mellett az a mélymongol üzlet, vegyetek valamit, akármit, olcsóságot!... 42-es.... Mi? Mondom, hogy 42-es! Majd megoldom...! Tényleg, na! Mit mondjak? Ellopták. Vegyetek már valami szart!... Itt állok egy szál zokniban, kurva égő az egész. Jó van! Legyen veletek az összes szabad és nem szabad szakszervezet, beleértve a füstös mozdonyvezetők szabad szakszarságának bordó modernsége is! Na, jól van ....Szia, mindjárt ott vagyok, és kuss legyen! Nem muszáj szellőztetni a dolgot! Toncsikám! Remélem, megbízhatok benned? Tudom, tudom, hogy

hihetetlen, még velem sem fordult elő ilyesmi, de mindegy; a tanfolyást meg a vizsgát megtartjuk, csak szerezzetek egy cipőt, az istenre kérek! Na, csá, Toncsi!

A megyeszékhely állomására az Inter City hurkája előírászerűen óvatkodott be. A számára előírt vágányon, gyorsított utascsere után, a rádióbemondó elengedte a füle mellett a szerelvényt. Rompos Ignác fehér frottír zokniban állt a peronon, megvárta, amíg a siető utasok szétszaladnak, hagyta, hogy az IC előbb lomhán, aztán egyre zaklatottabban elmenjen mögüle, majd tekintetét az állomás épülete felé emelte. A MÁV-sárga monsternom homlokzatából kinyúló előtető sínpárokkal párhuzamos korlátjánál meglátta a kollégákat. Toncsit, az állomásfőnököt, Jutkát "az éhes" pénztárosnőt, Gombócot, a váltókezelő zsonglőrt, Csirit, a sarust, Monorkit, a tolatásvezetőt, még Kiscigit is, a kortalan újságárust. Szépen, MÁV-egységesen vigyorogtak, közben Toncsi, az állomásfőnök valami hihetetlenül ronda kínai-lila tornacipőpárt himbált a korláton kívül, cipőfűzővel összekötve, ahogy illik.

MÁV-óra szerint tizenkét perc múlva van újabb bolycsere, így Ignác nyelt egy nagyot és megindult az állomás épülete felé. A hőmentes, ám szutykos december eleje egyre jobban húzódott a térde felé, mellyel egyenes arányban erősödött Toncsiék röhögése.

- Mi van, Mikulás? Csak a szarvad maradt? Se puttony, se csizma? - hallotta Kiscigi hangját.

- Kérsz egy csoki-csizmát, Ropika? - hallotta "éhes" Jutkát.

- Van saru rendesen, cimborá! Gyere a szertárba, méret szerint válogathatsz! - jutott hozzá Csiri hangja, a többiek meg könnyesre nevettek magukat, miközben egyre több nyirkot felszívó zoknijá úgy nehezedett a lábára és lógósodott meg, mint vizes kőről felrántott felmosóröngy.

- Ezt tudtátok venni?! - ámuldozott Ignác.

- Még egy rohadt pár zoknit se tudtatok szerezni?!

- Kisfiam!, ez a MÁV! Mi *késve is állunk* rendelkezésedre! Zokniról szó sem volt! Van a MÁV-on vécé, de nincs se papír, se szappan, se víz, mert arról szó nem volt! Vettem az adást?

- Vettem. Jól van. Azért köszönöm, büdös gengszterek! - mondta önmegadóan, és kukába dobta zokniját majd megpróbált eltérélyesedni a rémronda lila tornacipőben, amivel az állomás mögötti mélymongolhoz elcsoszogva vett egy pár zoknit, és a sárga épület jobb felső emeletének "kistárgyalójában" benézte a mai vizsgázókat. Szokásával ellentétben; most nem járkált az asztalok között és nem ejtette le a tollát a vizsgázó tesztlapjának egy-egy "fontos" pontjánál. Ült a katedrára emelt asztal mögött, lábait mélyen maga alá húzta, és emlékezni próbált. A műborkalaposra, aki több lehetett, mint hernyó, de kevesebb, mint ember, így minden valószínűség szerint munkavédelmi ellenőr lehetett. Esetleg tűzbiztonsági főhatalom. Poroltóellenőrök ellenőrzésével megbízott tűztechnikai attasé. Hiszen nem ismeri az életet, vagy sohase is akarta azt megismerni, mert félt tőle. Egyszerűbbnek tűnt a számára, hogy a metrókocsik kapaszkodói egyúttal paragrafus-kampók is. Vagy valami olyasféle.

Ebéd utáni két órára végzett a tesztlapok javításával és a szükséges igazolások kitöltésével, aláírásával, pecsételésével. Tizenötből hárman nem feleltek meg, nem egy vészes veszteség, gondolta, aztán addig-addig szöszmötölt papírjaival és a táskájával, míg ki nem ürült a terem. Azon törte a fejét, miként kerülhetné el az állomás irányítóhelyiségét, mert nem szerette volna kitenni magát újabb gúnykacajoknak, de semmiképpen sem hagyhatta el ezt a kínos látogatást, mert aláírásával igazolnia kellett a feladat teljesítését. Ahogy belépett a sűrű telefoncsengésektől zajos helyiségbe, Toncsi azonnal röhögni kezdett. Mellette Margitkaadminisztrátor hullámzott, akinek olyan fényes volt az arca és a szeme, mint ha most kérték volna meg először a kezét.

- Elmebetegek - mondta félhangosan Ignác, mire egy kivénhedt LB-telefon fémházán idegesen csirrent a harangpár.

- Téged keresnek! - mondta visszafogottan Toncsi.

- Tessék, Rompos Ignác! - Győrből az öreg Csuriga hangját hallotta, aki ott volt séf.

- Icigem, kicsi Igricem! Csak azt akarom kérdezni, hogy hány fokos a lábszagod, mert itt a váróban találtak egy topánt, miatta evakuálni kellett az állomást? - és maga előtt látta Csuriga rengő hasát, ami röhögésekor úgy ugrált, hogy féltő volt; egyszer elhagyja.

- Kapd be, vén húsdaráló! - és lecsapta a kagylót. Egyszerre kínlódott és támadt keserű nevetetnékje. Elképzelte, ahogy Győrtől Záhonyig; az egész MÁV rajta röhög.

A délutáni gyorssal visszaindult Pestre, miközben a megalázottság és a nevetségesség érzése karöltve mardosta önértetét. Az ingázók is hazafelé vették az irányt, így tömör, szürke szagok gomolyogtak, amiben üdítő színfoltot jelentett egy-egy elhatárolódni vágyó értelmiségi hölgy. A kamaszok most is több helyet foglaltak el, mint amennyi járna nekik. Ignác agyában bőrfejű kuncaftjának szellemképe járt. Újra és újra felidézte az arcot, a vékony bajuszkát, a kopottas aktatáskát - és már egészen biztos volt benne, hogy munkavédelmi felügyelő a pasas, akinek szintén vissza kell mennie, mert ez *egy nyilvánvalóság* lett a számára; hogy típusos ingázó a "mocsok". Olyan, aki ha zaérkezve *igényli* a meleg ételt, még akkor is, ha valamelyik zűrös kiscég megvendégelte egy másodosztályú kopottajtásban, ahol az étkezőasztalok lába a kötől számítva tíz centiméterig elszíneződtek a renyhén rebbenő mosogatórongy nyalásaitól.

Az első kocsitól haladt az utolsó felé: "rák vagyok, aki megeszem a húsát", dohogott magában. Mozdulataiban tán nem volt annyi kíméletlenség, mint bejáratott akciófilmekben a vonaton egymást űző jó és rossz között, de az elszántsága és a hite megvolt. "Itt kell lennie, itt kell lennie a

rohadtnak!" Valójában egy ajzott kotorék-ebre hasonlított, amely ide-oda fordítja orrát, azonmód azonosítja a számára felesleges illatokat, s rohan tovább a következő szaganyaghoz. Átküzdvé magát a vonal vonatprostijának lehetséges udvartartásán - akik épp a negyedik kocsit szemelték ki a túlélés ösztáncához -; meglátta őt. A negyedik kocsi távolabbi leszálló stégjénél állt, a sötétet bámulta és cigarettázott. Lábat még nem látta, de az inhaláció megtörtént. Ignác egy pillanatra megtorpant - mint tacsója a zsákmány felismerésekor -, orrlükai kitágultak, izmai a zabálás kényszerével telítődtek. Tett még három-négy gepárd-puha lépést, és meglátta az okkersárga "márkacipőt" - ami - "illik rá!". A ceruzabajszerű csak akkor vette észre, amikor egészen melléje ért. Tekintetük összeakadt, ami egy villanás alatt tisztázta a helyzetet. Ignác érezte, hogy egyetlen ütéssel letaglózhatná, a bajszos is felismerte hátrányát. Szájszélen, a selymesen fehér, petyhüdt arcbőrön önkéntelen rándulások suhantak át, talán mintha szólt is volna valamit, de Ignác felrántotta az ajtót, ahonnan sűvítve-zurmolvamorogva berobbant a nehéz test rohanásának örvénye.

- A cipőmet! - ordította Ignác olyan erővel, hogy maga is meglepődött.

A bajszos leejtette az aktatáskáját, legörnyedt, kibontotta a fűzőket és kilépett a cipőből. Ignác, ugyanezzel az ütemmel együtt, lábai segítségével vált meg a tornacipőtől, és amikor saját tulajdonába visszalépett; egy könnyű pöccintéssel a sötétbe rúgta a mélymongol csodát. Egy fél percig még farkasszemet néztek, aztán Ignác egy erős és határozott mozdulattal lekapta a Kiskőrösi Kisipari Szövetkezet által gyártott mélybarna PVC-kalapot és azt a vonat mellett elsuhanó légörvényekre bízta.

Bemutatjuk:

Egry Artúr

Íme egy kissé keserű bemutatkozás:

Budapesten, Csepelen születtem 1953-ban, és ma is itt élek családommal. Két évig laktam vidéken, egy Pest megyei kis faluban, Kocséron. Ott szerettem meg az Alföldet, pedig vízi-ember lévén nagyon hiányzott a Nagy folyó. Nagyszüleim Dunántúliak. Gyerekkoromban, nyaranta Gyermelyen (Komárom megye) gyakran fosztogattam a madárfészkeket és tapicskoltam sáros lábbal a patakban. Hihetetlen szegénység volt vidéken akkortájt. Emlékszem a "téeszben" egy munkaegység a hatvanas évek elején 10-15 Ft volt. Vagyis egy napi kereset nehéz fizikai munkával, ha 20 Ft-ot ért. Azonban a budapesti gyári munkások 70-80 Ft-ot kerestek. A disznóhús (comb) 20-30 Ft-ba került a hentesnél, persze, ha volt. De nem igen volt, főleg nem vidéken. Hát csak növegettem, cseperedtem, voltam kisdobos, úttörő satöbbi. Szüleim, becsületes, hazaszerető emberek voltak, így tehát nem vihették sokra abban az időben sem, mint ahogy ma sem lenne belőlük sikeres vállalkozó. Én is becsületes idealistának nevelődtem és a gyermekeimet is annak neveltem, akarva-akaratlanul. Voltam vasesztergályos, gépészmérnök, tanár és még mi minden. Okosabb nem lettem, de bölsebb sem! Ezt bizonyítja, hogy mindig a kezem lesz szaros nem pedig a szám. Mára már elmondhatom magamról, hogy Jézus-hívó ember vagyok, pedig az anyagelvűség, az evolúció ma is lenyűgöz. De vallom és hiszem, szeretet nélkül, és Jézus szeretete nélkül egy fabatkát sem ér az ember élete.

A vers már kisiskolásként megérintett. Aztán 17-18 évesen kezdtem el rendszeresen verset írni, ha lehet verset írni rendszeresen egyáltalán... Ebben nagy szerepe volt Piszter Lászlónak, unokabátyámnak, aki

tanárember lévén bevezetett a versek világába. A középiskola után nagyon sokáig nem írtam. Vagy húsz évig, egy sort sem. 2000-ben kezdtem újra, "A folyón" című szonettel. 2004-ben a Minden idők csókja antológiában, majd 2005-ben a Szárnypróbálgatók antológiában jelentek meg verseim. Az utóbbi verspályázaton második díjat nyertem. 2005-ben a Kráter Kiadó József Attila pályázatára beküldött versem megjelent a Polisz irodalmi folyóiratban, majd a Napútban októberben másik három. Rendszeresen jelennek meg verseim a Kalácska, és Napsziget internetes irodalmi lapokban. (Utóbbi nyomtatott formában is kapható.) A Barátok verslista 2005-ös Versüzenet c. antológiájában szintén helyet kaptam néhány versemnek. Nem hagynám ki az Irodalmi Rádiót sem, amely 2005 januárjában készített velem egy közel egy órás portréműsort. Szerepelek az OSZK MEK gyűjteményében "Völgyzugoly" c. netkötetemmél. <http://mek.oszk.hu/03200/03224/> Ennyit magamról, bár kissé, hosszúra sikeredett.

EA

ne féljete

a tavon egy maroknyi hó úszik,
vágynak öröme ez,
elbírn, ha lehet,

szemérmesek vagyunk,
mint a tavalyi ákác,

kihajtott virágunk fehér,
kihajtott ingnyakunk fehér,

ne féljete,
ne féljete,
itt mindig inni kap,
itt mindig enni kap,
aki ideér.

ítélet után

széthullott e föld és én egyre szédülök
testek zuhannak minden egyre csak pörög
s élet nélkül az éjszakát
némán virrasztom újra át
fejfák ragyognak és izzón öreg kezek
keresztet tart magosba' mind a fej felett
suhan a fényes semmin át
a hangtalan beteg világ
a fémes csendben ismét némán megremeg
a sok kereszt a magosban mind a fej felett

dülőúton

fázom, ha hó hull,
vagy, ha hűl,
nagykabátom
a barátom,
egyes-egyedül,

méleg leves: a mégis,
- túlélni szép is, -
csak azért is!

vagy, ha mégse,
leszek a semmi része,
a mégis egésze!

rám, valódi eső szítál,
valódi gond csorog,
ablak előtt állsz anyám,
ilyenkor, reád gondolok,

nem látsz át,
pára ül az üvegen,
vajon miért
lettem ilyen idegen?

nincs miért,
és miért nem,
vers sincs,
és hit: az igékben,
sem hajlék,
és hon,
és haza,
menhelyek laza vakolata.

móló

ülni a mólón a fényben,
forró köveken gyíkok,
magad alá húzod a térded
hátad az oszlop derekához,
körben a víz, mint a hajón,
ha tárul a látvány,
szelet érez a bőröd,
napszagú, mint az a kelme,
fehér csapatokban,
madarak térnek a vízre,
vad furcsa moraj, ahogyan
egy motoros túszköl.

ez a nyár is

kivérzett ez a nyár is. –
nézem az ablakon, át az üvegen,
az erdő ég is, vágy is,
ahogy ott állnak a fák, időtlen öregen,

kivérzett ez a vágy is
mégis, más is

A festő

(E.J. emlékére)

északról jól látta az öblöt,
pasztellek lágy fényei közt
felkent papja e tájnak,
ülve a mólón nyári trikóban,
- hóna alatt egy ládika zörgött -
szemeit összeszorítva
bámult végig a dél vizein,

elámult a felhők szigetén,
amint hogy a nap átvonta
csendben, izzó színeit
bíbor takaróval az estben,
aztán meztéláb hazaindult
csak a sapka-sildjén lobbant
egyet a kék, a még-ragyogás.

egyik a másikat

ahogy lapok a könyvben összevarrva,
egymást óvva, de el is takarva,
öre is, foglya is, e feszes rendnek,
helyükön mind-mind értelmet nyernek,

mert nincsen egyik nélkül a másik,
rész az egész, ha egy is hiányzik,
így feszül reánk a kiosztott világ,
gúzsba kötve egyik a másikat.

Anyám

Anyám arca
megfagyott ikon
vonásait
az ablakra karcolom
ahogy ott ül
a szoba közepén
esetleges
akár egy dísznövény
szótlan eső dobol
az ablakon
végigfolyik
végig az arcomon

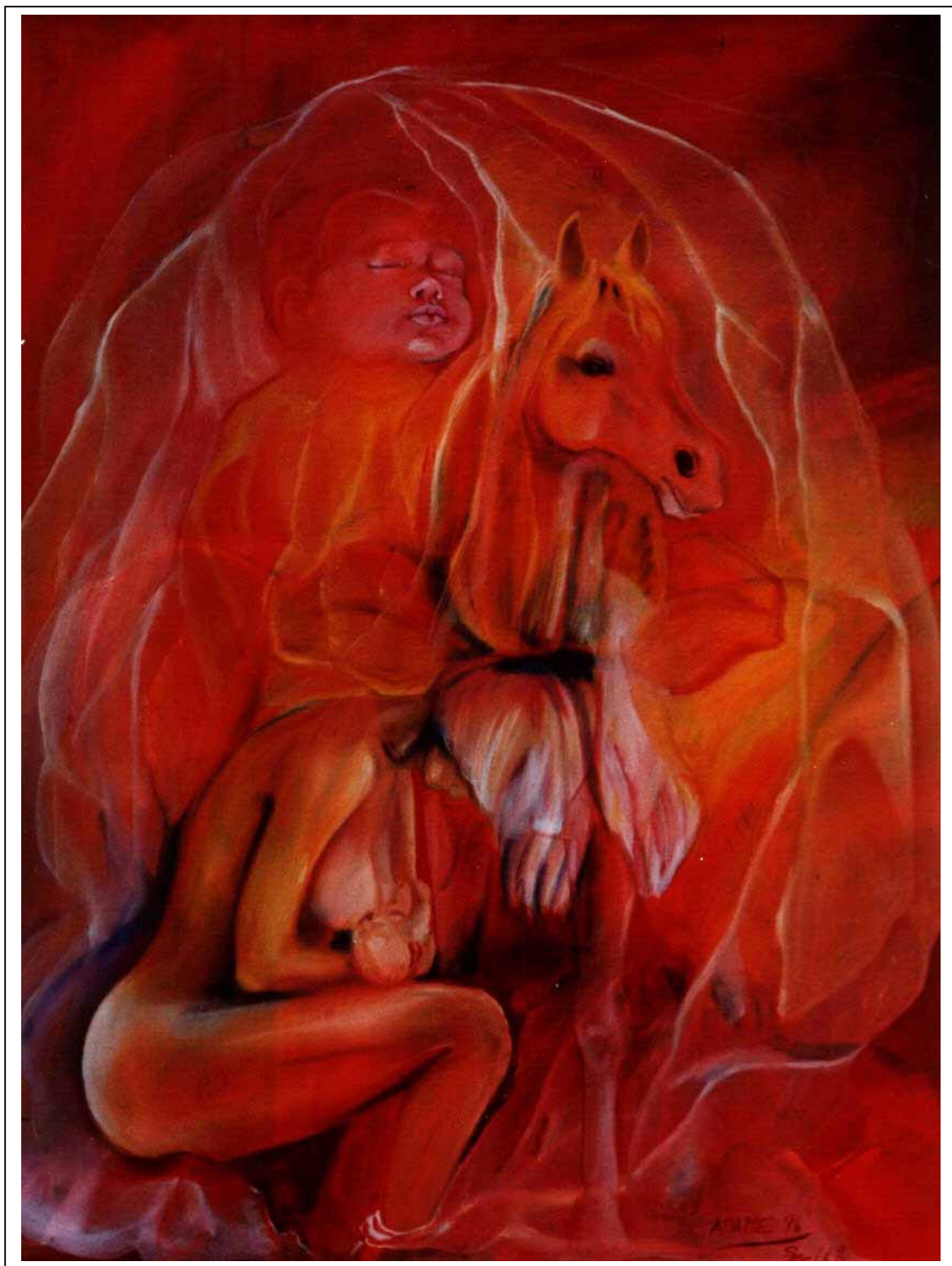
Alkony

a tintakék fényben tétován haladtam
s hajamban szelíden ott babrált az este
parázs vérzett a kocsi felfénylő farán
és elől a lámpák fehéren keresztbe
a házak sötétlő kusza tömegében
miképp uszadék fák a fekete árban
velem sodródott november esti fénye
akár a nehéz hab a söröspohárban
s amint a laza játékos apró gyöngyök
szállottak felfelé, mint narancsos pászmák
halotti fehérben sápadó göröngyök
ahogyan az üveg oldalát megmázták
és kéklő gyémántos pára hült e napra
ahogy elült az este minden ablakba

folyó vagyok

folyó vagyok, sebes ágaim tengeredbe le-
nyúlnak,
feszes öbleidben hullámzó álmaim tornyo-
sulnak,
mélységed megragad, lehúz spirális
muréna szája,
öled magába zár, mint mindenség hatalmas
tojása,

egy vagyok veled, testem eloszlik benned
pontról-pontra,
örökre elválaszthatatlanul atomról-atomra,
vizeid sós ízét szomjazó nyelvem takarja
szádon,
gyöngy fogaid nyomai apró kagylók a fo-
lyamágyon.

Szellő (olaj, farost)

Szávai Attila:

A tehén élete

Lucskos, nehéz ruháit lassan leveti a tél. Az erotika kissé még fagyos, még nem fülled bele a nyáresti holdtölték halvány-sárga izzadságszagába. Most még egészen szolid. Itt-ott néhány centimétert mutat fakó vállából, ha kellő mennyiségű fény csöpög rá az enyhe nap szerény pupillájából, vagy a szexuálisan ébredező kutyák lihegő lábemelgetéseiből. A politikusok sokat veszekednek, keveset alszanak, szinte szerelmesek egymásba, csak néhány napig bírják egymás nélkül.

A fészerek alól lassan gurulnak el az induló tenyészidő másodpercei. Mint krómozott biliárdgolyók, súlyos lassúsággal gördülnek nyitott ablakú nyárikonyhák könnyed trágyaszagába. Halk disszonanciával bújnak meg a vályogfal repedéseiben a disznótorok hajnali visításai és a pacsuliszagú húsvétek lánykacajai. Mondom nektek, tavasz lesz. Választás nincs, a diktatúra kezében van minden nyilvános fórum. Tavasz fog áradni minden élő és élettelen pórusból. Szét fog áramlani az égbolt azúr töprengésén, szét a fiatal lányok testszagában, szét a szomorúszemű hattyúk tollai között. Hiába ellenzéki hírszerzés, hiába minden ellenkampány, már régen döntöttek abban a másik parlamentben, valahol túl a felhőkön és földi természetű megegyezéseken. Törvénymódosításnak helye nincs, már az illetékes bizottság is egyhangúlag megszavazta: tavasz lesz, ha tetszik, ha nem, punktum! Úgy hallottam, a költségvetést néhol öszszebb húzták, az elmaradottabb országrészek fényekből és illatokból az idén nagyobb mennyiségben részesülnek, dacára a jól menő régiók mohó követeléseinek. A szomszéd füje természetesen idén is zöldebb lesz, a tehén talán életben marad. De ezeknél talán lényegesebb, hogy ismét lenge lányruhákra görbül majd a fény és ismét nagy, szerelmes csöndek dördülnek el langyos, parkbéli éjszakákon.

Csillagok óre

A hajnali buszra-várások üres szemekkel indítják péntekjükre a falkányi csoportosulást az út szélén, mely évek óta tevékenyen kiveszi részét az utazóközönség fogalmköréből. Ha egyszer, merő véletlenből ezen kábult reggelek egyikén egy költő tévedne a várost kettészelő országút túlsó partjára, ebben a nem várt esetben bizonyára számos asszociációs és egyéb lényeges lehetőségre adnánk okot így, lassan lélegezve, csekély reggelivel hasunkban. Az álmos ember kissé szomorú. Ez is egy lehetőség, tekintve, hogy az ember mikre képes alvás közben. Egy másik élet, egy másik világ és a többi. További alternatívaként a legvalószínűbb, hogy mint különböző magasságú és kiterjedésű, azonos fajtájú facsoport vagyunk a folyóparton, enyhe melankóliával az álmos szellőket lélegző térben. Ha a költő festőművész lenne, (lehet, hogy álmában az) akkor a legvalószínűbben egy impresszionista stílusban, szinte színtelen, barátságtalan fényekkel, tompa kontrasztigényekkel, szegényes és pesszimista kompozícióval való fenyegetése esne meg egy anyagi szerkezetében durva modorú vászonnak. Ha mindezek kellő eleganciával állnának össze egyé, talán nem szaggatná apró darabokra a kritika. De ez valószínűleg itt és most senkit nem érdekel a környékemen. A hajnali társak egyikének lombjában madár kezd csiripelni, kétségbeesett elektromos szinkópák tompa csillámai szaladnak szét az utcán, mélyről, talán a bordák alól. A fa kódolja a jelet, kommunikálni kezd a világgal. Egy világgal, amit néhány perc, és az enyhén kávé szájíz választ el a valóságtól. Egy világ, melynek szemében ezekben a percekben nem lüktet sem szerelem, sem pártszempont, sem ál- vagy igaz gazdasági konjunktúra, nem beszélve a könnyekkel küzdő mezőgazdaságról. Kommunikálni kezd egy világgal, mely összehúzott kabátjaiban figyeli a csillagok órét, mielőtt beülne a nagytestű buszok langyosra fűtött hasába.

Hírek

Pályázatok a Palócföldtől

Nógrád Megye Önkormányzata, valamint a Palócföld irodalmi, művészeti, közéleti folyóirat szerkesztősége 2006. évre ismét meghirdeti *Madách- és Mikszáth pályázatait*.

A *Madách-pályázat* választott mottója Madách Imrétől: *„Valóban csak merész s alakító szellem / kell egy új világot kitárni előttünk.”*

A pályázatra olyan, eddig nem publikált, máshol egyidejűleg be nem nyújtott esszével, tanulmánnyal, riporttal, szociográfiával, interjúval lehet nevezni, amely elemzi, bemutatja, föltárja a magyar szellemi és kulturális élet irodalmi értékeit, történeti jelenségeit és jelenkori eredményeit, illet leg amely Madách Imre korára, életére, életművére, annak utóéletére vonatkozó új gondolatot, adalékot tartalmaz.

A beadandó pályamunkák maximális terjedelme 15 flekk lehet (1 flekk 1350 karakter). A pályamunkákat 3 példányban 2006. november 15-ig lehet benyújtani a Palócföld Szerkesztőségének címére (3100 Salgótarján, Kassai sor 2.) A pályázatot a Palócföld folyóirat szerkesztősége által felkért zsűri bírálja. A zsűri döntése alapján legjobbnak ítélt pályamű 150 000 Ft, a második 120 000 Ft, a harmadik helyezett pedig 100 000 Ft jutalomban részesül. Az eredményhirdetésre 2007 januárjában, a Madách-ünnepség keretében kerítenek sort. A díjazott m vek közlésének jogát a Palócföld folyóirat fenntartja.

„Egy nemzet intelligenciája csak akkora nagy, amekkorának irodalma mutatja.” – e Mikszáth Kálmántól vett idézetet választották a szépirodalmi művek benyújtására kiírt *Mikszáth-pályázat* mottójául. A pá-

lyázaton eddig nem publikált, máshol egyidejűleg be nem nyújtott szépirodalmi művel lehet nevezni. A szépirodalmi mű maximális terjedelme 15 flekk (1 flekk 1350 karakter) lehet. A pályamunkákat itt is három példányban várják 2006. november 15-ig a Palócföld szerkesztőségének címére (3100 Salgótarján, Kassai sor 2.).

A Palócföld szerkesztősége által felkért zsűri által legjobbnak talált pályamunkák 150 000, 120 000 és 100 000 Ft díjazásban részesülnek. A pályázat eredményhirdetését szintén 2007. januárjában, a Madách-ünnepség keretében tartják meg, s a díjnyertes pályamunkákat a Palócföld közli.

Harry Potter hatodszor a magyar könyvesboltokban

A *J. K. Rowling* varázslótanoncteremtőművéről szóló, több, mint ötven nyelvre lefordított sorozat hatodik része a *Harry Potter és a Félvér Herceg* február 10-én pénteken hajnaltól kapható magyar fordításban a könyvesboltokban. Ehhez kapcsolódóan 9-én este nyolctól játszóházzal és különféle, a könyvhöz és a főhősökhöz kapcsolódó vetélkedőkkel várták az olvasókat Budapesten a Rákóczi úti Libri Könyvpalotában és számos más könyvesboltban az országban.

A programra valamelyik regényhős jelmezében érkezők külön ajándékokat kaptak, az éjféle „nagy leleplezés” után pedig sokan álltak sorba, hogy az elsők között olvashassák a kaland folytatását. A regénysorozat minden egyes újabb résszel tovább növeli olvasótáborát – a rajongók azonban már csak egy részre várhatnak valamikor 2007-ben, mivel az író a sorozat lezárását tervezi.

Ismét meghirdeti a Salvatore Quasimodo verspályázatot Balatonfüred városa.

Balatonfüred Város Önkormányzata idén is meghirdeti verspályázatát a **Salvatore Quasimodo Emlékdíj** elnyerésére. Valamennyi pályázó két magyar nyelvű, kiadatlan, más pályázaton nem díjazott és nem említett művel vehet részt. A verseket gépirással, 5 példányban kérjük eljuttatni a Balatonfüredi Polgármesteri Hivatal címére (8230 Balatonfüred, Szent István tér 1.) legkésőbb 2006. május 31-ig. A pályamunkák minden példányán kérjük feltüntetni a pályázó nevét és címét, a borítékra pedig írják rá: Quasimodo költői verseny! (A beküldött műveket nem áll módunkban visszaküldeni.)

További információ Polgármesteri Hivatal Művelődési Osztályán, a 87/581-257 – es telefonszámon kérhető.

Az elsődíjas költemény elnyeri az Emlékdíjat, valamint a 3.000.000 olasz lírának megfelelő összegű ösztöndíjat.

A döntőbe került versek részt vesznek a 2006. évi „Ada Negri nyomában” elnevezésű nemzetközi pályázaton Brianzában. A zsűri a fődíjon kívül más díjakat is adhat. Az ünnepélyes díjkiosztó gálát a 2006. szeptember 9-én (szombaton) 19.00 órakor megrendezendő nemzetközi költőtálkozó keretén belül – a zsűri jelenlétében – tartjuk meg.

A zsűri tagjai: Alessandro Quasimodo, Franco Cajani, Baranyi Ferenc, Kemény István, Széchenyi Ágnes, Székely Magda, Dr. Szörényi László, Cserép László

„Így beszélünk mi” – Diáknyelvi pályázat

A Napkút Kiadó és a Cédrus Művészeti Alapítvány – az Anyanyelvápolók Szövet-

sége és az Anyanyelvi Konferencia elnöksége védnökségével – szógyűjtő pályázatot hirdet középiskolások, egyetemi és főiskolai hallgatók és pályakezdők, illetve középiskolai tanárok és diákkörnyezetben otthonos civilek számára „Így beszélünk mi” címmel. A pályázóktól azt kérjük, hogy sz kebb vagy tágabb környezetük nyelvhasználatából gyűjtsenek minél több olyan diáknyelvi szót, kifejezést, szókapcsolatot, amely alakjában, jelentésében eltér a köznyelvtől, s elsősorban a diákok és jobbára a mai fiatalság beszédében, mindennapi nyelvhasználatában fordul elő. A szavak, kifejezések a diákélet valamilyen fontos helyszínét, eseményét, témáját (kollégium, menza, tantárgyak, érdemjegyek diáknyelvi elnevezései, szabadidő, napközi, sportélet, udvarlás, szerelem, diszko stb.) és tágabban a vele összefüggő (családi, hivatali, mindennapi) beszédhelyzeteket érinthetik. A beszélt nyelvi gyűjtés alfejezeteként az elektronikus és mobiltelefonos kommunikáció használatos írott szóalakjainak gyűjtése is elfogadható a fentiek megfelelően felszerelve.

A szószedet címszavai összeszerkeszthetők ábécésorrendben vagy tematikus bontásban.

A gyűjteménynek tartalmaznia kell a diáknyelvi szót, kifejezést, annak jelentését az adott szöveggörnyezetben, egy-egy példamondatot a címszóval, valamint fel kell tüntetni a gyűjtés, az előfordulás helyét (az iskola pontos elnevezése, a város, falu neve).

A bevezetőben két-három oldalon írják meg a gyűjtés módját, a szerzett tapasztalatokat, esetleges észrevételeiket.

Felhívásunkra magyarországi iskolákból és határon túli magyar, illetve vegyes nyelvű környezetből is várunk pályázatokat. Előbbiekben magyar nyelvben többé-kevésbé járatlan idegen ajkúak körében (iskolában, a családban és a mindennapi élet más helyszínein is) a belső szóhasználatban alkalmazott magyar jövevényszavak, utóbbiakban a másnyelvű környezet nyelvi hatását tükröző szóhasználat elemei is gyűjthetők, a többivel

elegítve vagy elkülönítve. Mind a szomszédos országok-béli, mind a világ távolabbi részeiben (a tengerentúlon) a szóránymagyarág körében még eleven szóhasználat gyűjtési terület lehet pályázataunkon.

Olyan, írói vénával megáldott gyűjtők-től, akik irodalmi munkában folyékonyan beszélteni tudnak jellegzetes szóhasználatú szereplő(ke)t, a Napkút Kiadó folyóirata, a *Napút* közlésre elfogad nem túlméretezett terjedelmű (egy szerzői ívet meg nem haladó) kerek alkotásokat is, amennyiben művét a szerző ellátja a szükséges szómagyarázatokkal és az egyébiránt is megüti a közölhetőség mértékét.

A szógyűjtemény tartalmazzon legkevesebb 100 címszót, illetve szókapcsolatot, de szívesen fogadunk több ezres gyűjteményeket is. A gyűjtés beküldhető gépiratban (kézzel írt formában is), elektronikus adathordozón (CD-n, flopin) vagy e-mailen.

A legértékesebb és legátfogóbb pályaművek pénzjutalomban részesülnek, illetve belőlük szemelvények publikálásra is kerülhetnek. (A kiíró nem köteles odaítélni mindegyik díjat és megosztva is díjazhat.)

I. díj	100 000 Ft
II. díj	75 000 Ft
III. díj	50 000 Ft.

A pályázatokat neves nyelvészekből álló bírálóbizottság értékeli. Beküldési határidő: 2006. október 31.

Cím: *Napút* folyóirat szerkesztősége 1014 Budapest, Szentháromság tér 6., III. em. 14. E-mail: napkut@t-online.hu
A borítékra írják rá: „Diáknyelvi pályázat”

"Itt születtem én ezen a tájon" - Versek a szülőföldről, lakóhelyről.

Kiíró: Barátok Verslista

Pályázat címe: "Itt születtem én ezen a tájon" - Versek a szülőföldről, lakóhelyről.
Pályázhatnak: Magyarországon és határa-

inkon túl élő magyar nyelven író amatőr írók - kortól és foglalkozástól függetlenül bárki - kizárólag saját maguk által írt, magyar nyelvű versekkel.

Beérkezési határidő: 2006. április 11. éjfél. A pályázat keretében a pályázók maximum 3 verssel pályázhatnak. A benyújtott pályázatnak tartalmaznia kell egy aláírt, (személyi igazolványszámot, pontos lakcímet, teljes valódi nevet – és esetlegesen ettől eltérő írói nevet, amin megjelenni kíván) nyilatkozatot a szerzőtől, miszerint a pályamű(vek) saját szellemi terméke(i), és a szerző hozzájárul annak térítésmentes leközléséhez a Barátok Verslista által fenntartott honlapokon (www.verslista.hu; www.poeta.hu) illetve a Barátok Verslista esetlegesen nyomtatásban megjelenő kiadványaiban.

Beküldés: a pályázati anyagokat e-mailben (csatolt fájlként Word dokumentumban - Times New Roman betűtípussal, 12-es betűnagyságban, másfeles sorközzel, 2,5-2,5-es margóval) fogadjuk, a kolteszetnapja2006@verslista.hu email címen. A pályázatok beérkezését visszaigazoljuk.

Nevezési díj: nincs.

Pályadíjak: Az első három helyezést elért versek írói a Barátok Verslista által megjelentetett kiadványokat, pólókat, versesköteteket, folyóiratokat, Verslista tagok által írott köteteket nyernek, valamint ingyenes Verslista tagságot kapnak a 2006. évre - amennyiben még nem tagja a Barátok Verslistának. A versek felkerülnek a Barátok Verslista honlapjára (<http://www.verslista.hu>)

Eredményhirdetés: 2006. május 15-én a <http://www.kepzeldel.hu> illetve a <http://www.verslista.hu> honlapjainkon lesz megtekinthető. A nyerteseket természetesen elérhetőségükön külön értesítjük.

További információ: E-mailben: anisse@verslista.hu.

E havi számunk szerzői:

Adame Károly (Balassagyarmat, 1975)
Érsekvadkert, tanár

Cegléd József (Bácsalmás, 1954) Nagy-
oroszi, közalkalmazott

Egry Artúr (Budapest, 1953) Budapest,
mérnök, tanár

Fetykó Judit (Sátoraljaújhely, 1956) Bu-
dapest, közalkalmazott, író

H. Túri Klára (Győr, 1939) Tata, szellemi
szabadfoglalkozású

Karaffa Gyula (Nyíregyháza, 1964)
Nagyoroszi, ny. közalkalmazott

Péter Erika (Szarvas, 1947) Békéscsaba,
tárlatvezető

Pintér Krisztina Balassagyarmat, 1979)
Hont, magyar szakos tanár

Pogány Zoltán (Rozsnyó, 1960) Szádal-
más, műszaki technikus

Szalai Ferenc (Budapest, 1957) Budapest,
könyvtáros, tanár

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, újságíró

Százdi Sztakó Zsolt (Ipolyság, 1967)
Százd, író

Végh József (Diósjenő, 1953) Diósjenő,
helytörténész, műv. ház igazgató

Impresszum:

Tördelés/irodalom:
Karaffa Gyula

Helytörténet/fotó:
Végh József mkl.

Grafika/képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

[**karaffagy@freemail.hu**](mailto:karaffagy@freemail.hu)

[**hgev@freemail.hu**](mailto:hgev@freemail.hu)

**Kiadja a rétsági Művelődési Központ és
Könyvtár**

Terjesztés kizárólag PDF formátumban.

Alapítva: 2006-ban

Adame Károly: Dzsinn *(számítógépes grafika)*